
8. KONSTITUCINIS TEISMAS

[8.1. KONSTITUCINIS TEISMAS – KONSTITUCINĖS JUSTICIJOS INSTITUCIJA]

[8.2. KONSTITUCINIO TEISMO TEISĖJŲ KONSTITUCINIS STATUSAS]

8.3. KONSTITUCINIO TEISMO ĮGALIOJIMAI

8.3.1. Konstitucinio Teismo įgaliojimai vykdyti teisės aktų konstitucingumo kontrolę

Konstitucinio Teismo įgaliojimai konstatuoti, kad Konstitucijai prieštarauja pareiškėjo neginčijamos Seimo statuto nuostatos, kuriomis reguliuojama ginčijamo įstatymo priėmimo tvarka

Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 24 d. nutarimas

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog jis, nustatęs, kad Konstitucijai prieštarauja įstatymo, kurio atitikties Konstitucijai pareiškėjas neginčija, nuostatos, kuriomis yra įsiterpiama į ginčijamo įstatymo reguliuojamus santykius, privalo tai konstatuoti. *Mutatis mutandis* tai taikytina ir teisės akto – Seimo statuto – nuostatų, reguliuojančių ginčijamo įstatymo priėmimo tvarką, atžvilgiu.

Konstitucinio Teismo įgaliojimai tirti Seimo nutarimo paskelbti referendumą arba jo neskelbti atitiktį Konstitucijai (Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalis, 105 straipsnio 1 dalis)

Konstitucinio Teismo 2014 m. liepos 11 d. nutarimas

<...> Pagal Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalį, 105 straipsnio 1 dalį Seimo nutarimas paskelbti referendumą arba jo neskelbti gali būti konstitucinės kontrolės objektas.

Konstitucinio Teismo įgaliojimai tirti referendumu priimtų teisės aktų atitiktį aukštesnės galios teisės aktams (Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalis)

Konstitucinio Teismo 2014 m. liepos 11 d. nutarimas

<...> Konstitucinis Teismas, konstitucinio teisinio reguliavimo kontekste aiškindamas Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalį, ne kartą yra konstatavęs, jog pagal Konstituciją Konstitucinis Teismas turi išimtinę kompetenciją tirti ir spręsti, ar *inter alia* bet kuris referendumu priimtas aktas (jo dalis) neprieštarauja bet kuriam aukštesnės galios aktui, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d., 2006 m. birželio 6 d., 2007 m. spalio 24 d., 2010 m. gegužės 13 d. nutarimai).

Konstitucinio Teismo įgaliojimai konstatuoti, kad Konstitucijai prieštarauja pareiškėjo neginčijamos nuostatos, įtvirtintos tame pačiame įstatyme, kurio kitos nuostatos yra ginčijamos

Konstitucinio Teismo 2014 m. liepos 11 d. nutarimas

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog jis, nustatęs, kad Konstitucijai prieštarauja įstatymo, kurio atitikties Konstitucijai pareiškėjas neginčija, nuostatos,

8. KONSTITUCINIS TEISMAS

kuriomis yra išterpiama į ginčijamą įstatymu reguliuojamus santykius, privalo tai konstatuoti. <...> tai taikytina [ir] pareiškėjo neginčijamoms nuostatomis, įtvirtintoms tame pačiame įstatyme, kurio kitų nuostatų atitiktį Konstitucijai pareiškėjas ginčija.

Konstitucinis Teismas tiria ginčijamų teisės aktų atitiktį Konstitucijai kaip vientisai darniai sistemai

Konstitucinio Teismo 2015 m. balandžio 15 d. sprendimas

Konstitucinis Teismas yra ne kartą konstatavęs, kad jis, pagal pareiškėjo prašymą tirdamas, ar ginčijamas teisės aktas (jo dalis) neprieštarauja pareiškėjo nurodytiems Konstitucijos straipsniams (jų dalims), kartu tiria ir tai, ar šis teisės aktas (jo dalis) neprieštarauja Konstitucijai – vientisai darniai sistemai (*inter alia* 2002 m. gruodžio 24 d., 2003 m. gegužės 30 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas netiria poįstatyminio teisės akto atitikties įstatymo nuostatomis, kurios pačios prieštarauja Konstitucijai

Konstitucinio Teismo 2015 m. gegužės 26 d. nutarimas

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad teismas, vykdydamas teisingumą, turi vadovautis tik Konstitucijai neprieštaraujančiais įstatymais ir kitais teisės aktais, jis negali taikyti įstatymo, kuris prieštarauja Konstitucijai (2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. sausio 16 d., 2007 m. birželio 27 d., 2009 m. kovo 2 d., 2010 m. rugsėjo 7 d., 2013 m. gruodžio 16 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad būtų iš esmės klaidinga prezumpcija, esą poįstatyminis teisės aktas turi atitikti antikonstitucinį įstatymą, tokia prezumpcija paneigtą Konstitucijoje įtvirtintą teisės aktų hierarchijos, kurios viršūnėje yra Konstitucija, sampratą; taip būtų iškreipta pati konstitucinės justicijos esmė (2007 m. sausio 16 d., 2007 m. birželio 27 d., 2007 m. gruodžio 17 d., 2009 m. birželio 22 d., 2010 m. vasario 9 d., 2010 m. rugsėjo 7 d., 2013 m. gruodžio 16 d. nutarimai).

Konstitucinio Teismo įgaliojimai konstatuoti, kad Konstitucijai prieštarauja pareiškėjo neginčijamos nuostatos, įtvirtintos tame pačiame įstatyme, kurio kitos nuostatos yra ginčijamos

Konstitucinio Teismo 2015 m. birželio 11 d. nutarimas

Konstitucinis Teismas yra ne kartą konstatavęs, jog jis, nustatęs, kad Konstitucijai prieštarauja įstatymo, kurio atitikties Konstitucijai pareiškėjas neginčija, nuostatos, kuriomis yra išterpiama į ginčijamą įstatymu reguliuojamus santykius, privalo tai konstatuoti (*inter alia* 2001 m. lapkričio 29 d., 2002 m. sausio 14 d., 2013 m. liepos 1 d., 2014 m. liepos 11 d. nutarimai). Tai taikytina ir pareiškėjo neginčijamoms nuostatomis, įtvirtintoms tame pačiame įstatyme, kurio kitų nuostatų atitiktį Konstitucijai pareiškėjas ginčija (2014 m. liepos 11 d. nutarimas). Konstitucinio teisingumo įgyvendinimas suponuoja tai, kad Konstitucijai prieštaraujantis teisės aktas (jo dalis) turi būti pašalintas iš teisės sistemos (2001 m. lapkričio 29 d. nutarimas).

Konstitucinio Teismo įgaliojimai konstatuoti, kad pareiškėjo ginčijamas teisinis reguliavimas prieštarauja Konstitucijai kitu nei pareiškėjo nurodytasis aspektu

Konstitucinio Teismo 2015 m. rugsėjo 22 d. nutarimas

<...> Konstitucinis Teismas, nustatęs, jog pareiškėjo ginčijamas teisinis reguliavimas prieštarauja Konstitucijai kitu nei pareiškėjo nurodytasis aspektu, privalo

tai konstatuoti. Konstitucinio teisingumo įgyvendinimas suponuoja tai, kad Konstitucijai prieštaraujantis teisės aktas (jo dalis) turi būti pašalintas iš teisės sistemos (*inter alia* 2001 m. lapkričio 29 d., 2015 m. birželio 11 d. nutarimai).

Konstitucinio Teismo įgaliojimai konstatuoti, kad Konstitucijai prieštarauja įstatymas, kurio pareiškėjas neginčija, bet kuriuo yra grindžiamas ginčijamas poįstatyminis aktas

Konstitucinio Teismo 2015 m. rugsėjo 29 d. nutarimas

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad teismas, vykdydamas teisingumą, turi vadovautis tik Konstitucijai neprieštaraujančiais įstatymais ir kitais teisės aktais, jis negali taikyti įstatymo, kuris prieštarauja Konstitucijai (*inter alia* 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. sausio 16 d., 2013 m. gruodžio 16 d., 2015 m. gegužės 26 d. nutarimai). Konstitucinio teisingumo įgyvendinimas suponuoja, kad Konstitucijai prieštaraujantis teisės aktas (jo dalis) turi būti pašalintas iš teisės sistemos, todėl Konstitucinis Teismas, nustatęs, kad Konstitucijai prieštarauja įstatymas, kurio atitikties Konstitucijai pareiškėjas neginčija, bet kuriuo yra grindžiamas ginčijamas poįstatyminis teisės aktas, privalo tai konstatuoti; tokia Konstitucinio Teismo priedermė kyla iš Konstitucijos, taip užtikrinama Konstitucijos viršenybė (2001 m. lapkričio 29 d. nutarimas).

Konstitucinio Teismo įgaliojimai konstatuoti, kad Konstitucijai prieštarauja pareiškėjo neginčijamos nuostatos, įtvirtintos tame pačiame teisės akte, kurio kitos nuostatos yra ginčijamos

Konstitucinio Teismo 2015 m. rugsėjo 29 d. nutarimas

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog jis, nustatęs, kad Konstitucijai prieštarauja pareiškėjo neginčijamos nuostatos, įtvirtintos tame pačiame teisės akte, kurio kitų nuostatų atitiktį Konstitucijai pareiškėjas ginčija, privalo tai konstatuoti (2014 m. liepos 11 d., 2015 m. birželio 11 d. nutarimai). Konstitucinio teisingumo įgyvendinimas suponuoja tai, kad Konstitucijai prieštaraujantis teisės aktas (jo dalis) turi būti pašalintas iš teisės sistemos (*inter alia* 2001 m. lapkričio 29 d., 2015 m. rugsėjo 22 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas netiria poįstatyminio teisės akto atitikties įstatymo nuostatoms, kurios pačios prieštarauja Konstitucijai

Konstitucinio Teismo 2015 m. rugsėjo 29 d. nutarimas

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad būtų iš esmės klaidinga prezumpcija, esą poįstatyminis teisės aktas turi atitikti antikonstitucinį įstatymą, tokia prezumpcija paneigtų Konstitucijoje įtvirtintą teisės aktų hierarchijos, kurios viršūnėje yra Konstitucija, sampratą; taip būtų iškreipta pati konstitucinės justicijos esmė (*inter alia* 2007 m. sausio 16 d., 2010 m. vasario 9 d., 2013 m. gruodžio 16 d., 2015 m. gegužės 26 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas tiria ginčijamų teisės aktų atitiktį Konstitucijai kaip vientisai darniai sistemai

Konstitucinio Teismo 2015 m. gruodžio 30 d. nutarimas

Konstitucinio Teismo [jurisprudencijoje] yra ne kartą konstatuota, jog Konstitucinis Teismas, pagal pareiškėjo prašymą tirdamas, ar ginčijamas teisės aktas

8. KONSTITUCINIS TEISMAS

(jo dalis) neprieštaruoja pareiškėjo nurodytiems Konstitucijos straipsniams (jų dalims), kartu tiria ir tai, ar šis teisės aktas (jo dalis) neprieštaruoja Konstitucijai – [vientisai] darniai sistemai; pareiškėjo nurodytuose Konstitucijos straipsniuose (jų dalyse) išdėstyty normų negalima aiškinti jas atribojus nuo kitų Konstitucijos normų; Konstitucinis Teismas, nustatęs, kad ginčijamas aktas (jo dalis) prieštaruoja pareiškėjo nurodytiems Konstitucijos straipsniams (jų dalims), turi įgaliojimus tai konstatuoti (2002 m. gruodžio 24 d., 2003 m. gegužės 30 d., 2013 m. spalio 10 d. nutarimai).

Konstitucinio Teismo įgaliojimai konstatuoti, kad Konstitucijai prieštaruoja įstatymo, kurio pareiškėjas neginčija, nuostatos, kuriomis įsiterpiama į ginčijamo įstatymo reguliuojamus santykius

Konstitucinio Teismo 2016 m. birželio 27 d. nutarimas

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog jis, nustatęs, kad Konstitucijai prieštaruoja įstatymo, kurio atitikties Konstitucijai pareiškėjas neginčija, nuostatos, kuriomis yra įsiterpiama į ginčijamą įstatymu reguliuojamus santykius, privalo tai konstatuoti (*inter alia* 2002 m. sausio 14 d., 2013 m. liepos 1 d., 2015 m. birželio 11 d. nutarimai). Konstitucinio teisingumo įgyvendinimas suponuoja tai, kad Konstitucijai prieštaraujantis teisės aktas (jo dalis) turi būti pašalintas iš teisės sistemos (*inter alia* 2001 m. lapkričio 29 d. nutarimas).

Seimo poįstatyminių aktų, kuriais išreiškiama jo valia dėl būsimo teisinio reguliavimo, konstitucingumo vertinimas

Konstitucinio Teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutarimas

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog konstitucinio teisingumo įgyvendinimas lemia tai, kad Konstitucinis Teismas turi konstitucinius įgaliojimus tirti ir spręsti, ar Konstitucijai neprieštaruoja ir tokios pagal savo prigimtį ir paskirtį Seimo poįstatyminių aktų (*inter alia* jų sudedamųjų dalių) nuostatos, kuriomis yra išreiškiama Seimo valia dėl būsimo tam tikrų visuomeninių santykių teisinio reguliavimo ir kurios yra atitinkamų teisės aktų rengimo ir priėmimo pagrindas; tokių Seimo poįstatyminių aktų turinio atitiktis Konstitucijos nuostatomis ir konstituciniams principams yra viena iš svarbių šių aktų pagrindu sukurto teisinio reguliavimo konstitucingumo prielaidų; taigi pagal savo prigimtį ir paskirtį tokio pobūdžio Seimo poįstatyminių aktų (*inter alia* jų sudedamųjų dalių) nuostatų, kuriose nėra įtvirtinta teisinio reguliavimo (teisės normų), tiesiogiai darančio įtaką teisiniams santykiams, konstitucingumas gali būti vertinamas jų turinio, kurio pagrindu turėtų vykti teisėkūros procesai, atitikties Konstitucijai aspektu (2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimas).

8.3.2. Konstitucinio Teismo įgaliojimai teikti išvadas

Konstitucinio Teismo išvada, ar per Seimo rinkimus nebuvo pažeistas rinkimų įstatymas (Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalies 1 punktas)

Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 27 d. nutarimas

Konstitucijos 107 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad, remdamasis Konstitucinio Teismo išvadomis, Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalyje nurodytus klausimus galutinai sprendžia Seimas. Pagal Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalies 1 punktą Konstitucinis Teismas teikia išvadą, ar nebuvo pažeistas rinkimų įstatymas per Seimo narių rinkimus. Kaip Konstitucinis Teismas konstatavo 2012 m. lapkričio 29 d. sprendime, Seimas,

gavęs Konstitucinio Teismo išvadą, kad per Seimo narių rinkimus buvo pažeistas rinkimų įstatymas, privalo priimti galutinį sprendimą.

<...>

Konstitucijos 106 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad Konstitucinio Teismo išvados, ar nebuvo pažeistas rinkimų įstatymas *inter alia* per Seimo narių rinkimus (Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalies 1 punktą), gali prašyti Seimas ir Prezidentas. Pažymėtina, kad pagrindas prašyti Konstitucinio Teismo išvados gali būti abejonė, ar rinkimų įstatymas nebuvo pažeistas *inter alia* Vyriausiajai rinkimų komisijai įgyvendinant Konstitucijoje ir įstatymuose įtvirtintus įgaliojimus, susijusius su galutinių Seimo rinkimų rezultatu nustatymu; pagal Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalies 1 punktą Konstitucinis Teismas turi patikrinti tokios abejonės pagrįstumą.

Pabrėžtina, jog Konstituciniam Teismui pateikus išvadą, kad per Seimo narių rinkimus rinkimų įstatymas nebuvo pažeistas, nebūtų pagrindo abejojti Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatytais Seimo rinkimų rezultatais ir Seimui priimti Konstitucijos 107 straipsnio 3 dalyje numatytą galutinį sprendimą. Taigi pagal Konstitucijos 107 straipsnio 3 dalį Seimas turi įgaliojimus priimti galutinį sprendimą dėl Seimo rinkimų rezultatų tik tuo atveju, kai pagal Seimo ar Prezidento paklausimą Konstitucinis Teismas pateikia išvadą, kad per Seimo narių rinkimus buvo pažeistas rinkimų įstatymas.

Pažymėtina, kad pagal Konstitucijos 107 straipsnio 3 dalį Seimas priima galutinį sprendimą dėl Seimo rinkimų rezultatų tik remdamasis Konstitucinio Teismo išvada. Pažymėtina ir tai, kad pagal Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalies 1 punktą nustatyti, ar per Seimo rinkimus buvo pažeistas rinkimų įstatymas, gali tik teisminės valdžios institucija – Konstitucinis Teismas; rinkimų įstatymo pažeidimo nustatymas – tai teisinio, bet ne politinio vertinimo dalykas.

Taigi Konstitucijos 107 straipsnio 3 dalies nuostata, kad, remdamasis Konstitucinio Teismo išvadomis, Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalyje nurodytus klausimus galutinai sprendžia Seimas, negali būti aiškinama taip, esą Seimas gali iš naujo spręsti tą patį klausimą, kuriuo Konstitucinis Teismas yra pateikęs išvadą; pagal Konstituciją Seimas neturi įgaliojimų spręsti, ar Konstitucinio Teismo pateikta išvada dėl rinkimų įstatymo pažeidimo yra pagrįsta ir teisėta. Tai *inter alia* reiškia, kad Seimas, savo prigimtimi ir esme politinė institucija, kurios sprendimuose atsispindi Seimo narių daugumos politinė valia ir kurios sprendimai grindžiami politiniais susitarimais bei kompromisais, negali spręsti teisės klausimo, ar rinkimų įstatymas buvo pažeistas, *inter alia* nepaisyti Konstitucinio Teismo išvados, kad per Seimo rinkimus buvo pažeistas rinkimų įstatymas.

Seimo ir Konstitucinio Teismo įgaliojimai apkaltos procese (Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalies 4 punktą, 107 straipsnio 3 dalis)

Žr. 4. Valstybė ir jos institucijos, 4.4. Valdžios atsakomybė visuomenei. Konstitucinė aukščiausiųjų valstybės pareigūnų atsakomybė, 2014 m. birželio 3 d. išvada.

Konstitucinio Teismo įgaliojimai tirti ir vertinti įrodymus apkaltos procese

Žr. 4. Valstybė ir jos institucijos, 4.4. Valdžios atsakomybė visuomenei. Konstitucinė aukščiausiųjų valstybės pareigūnų atsakomybė, 2014 m. birželio 3 d. išvada.

Konstitucinio Teismo kompetencija teikti išvadą dėl rinkimų įstatymų pažeidimų (Konstitucijos 102 straipsnio 2 dalis, 105 straipsnio 3 dalies 1 punktas)

Konstitucinio Teismo 2014 m. birželio 8 d. sprendimas

Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalies 1 punkte nustatyta, kad Konstitucinis Teismas teikia išvadas, ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Respublikos Prezidento ar Seimo narių rinkimus.

Konstitucijos 102 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Konstitucinio Teismo statusą ir jo įgaliojimų vykdymo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymas.

Konstitucinio Teismo [įstatyme] nustatyta, kad Konstitucinis Teismas tiria ir vertina tik Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimus arba jos atsisakymą nagrinėti skundus dėl rinkimų įstatymų pažeidimų tais atvejais, kai sprendimai buvo priimti ar kita šios komisijos veika buvo padaryta pasibaigus balsavimui renkant Seimo narius ar Respublikos Prezidentą.

Taigi su paklausimu dėl išvados, ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Respublikos Prezidento ar Seimo narių rinkimus, Seimas į Konstitucinį Teismą gali kreiptis tik dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimų arba jos atsisakymo nagrinėti skundus. Konstitucinis Teismas neturi įgaliojimų teikti išvados, ar rinkimų įstatymai per Respublikos Prezidento ar Seimo narių rinkimus nebuvo pažeisti kitais teisės aktais, *inter alia* Seimo nutarimais.

Seimo ir Konstitucinio Teismo įgaliojimai apkaltos procese, pradėtame paaiškėjus, jog padarytas nusikaltimas (Konstitucijos 74 straipsnis, 105 straipsnio 3 dalies 4 punktas, 106 straipsnio 5 dalis)

Žr. 4. Valstybė ir jos institucijos, 4.4. Valdžios atsakomybė visuomenei. Konstitucinė aukščiausiųjų valstybės pareigūnų atsakomybė, 2016 m. gegužės 10 d. sprendimas.

8.3.3. Konstitucinio Teismo įgaliojimai oficialiai aiškinti Konstituciją; Konstitucinio Teismo jurisprudencijos tęstinumas; oficialiosios konstitucinės doktrinos plėtojimas ir reinterpretavimas (koregavimas)

Konstitucinio Teismo įgaliojimai konstatuoti, ar galima remtis ankstesnių Konstitucijos nuostatų pagrindu suformuota konstitucine doktrina

Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 16 d. sprendimas

Konstitucinis Teismas 2004 m. gegužės 13 d. nutarime konstatavo, kad <...> kiekvienu atveju, kai yra išgaliojusi Konstitucijos pataisa, pagal Konstituciją įgaliojimus konstatuoti, kad ankstesnių Konstitucijos nuostatų pagrindu Konstitucinio Teismo suformuota doktrina aiškinant Konstituciją jau negalima remtis (ir koku mastu), turi tik Konstitucinis Teismas.

Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas savaime nėra konstitucinis pagrindas reinterpretuoti (koreguoti) oficialiąją konstitucinę doktriną

Konstitucinio Teismo 2014 m. kovo 20 d. sprendimas

Konstitucinis Teismas [2012 m. rugsėjo 5 d. nutarime] <...> pažymėjo, kad Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas pats savaime negali būti konstituciniu pagrindu reinterpretuoti (koreguoti) oficialiąją konstitucinę doktriną (jos nuostatas),

jeigu tokia reinterpretacija, kai nėra atitinkamų Konstitucijos pataisų, iš esmės pakeistų visuminį konstitucinį teisinį reguliavimą (*inter alia* konstitucinių institutų <...> integruotumą), taip pat pažeistų Konstitucijoje įtvirtintų vertybių sistemą, sumažintų Konstitucijos viršenybės teisės sistemoje apsaugos garantijas.

Oficialiosios konstitucinės doktrinos formavimas

Konstitucinio Teismo 2014 m. liepos 11 d. nutarimas

<...> oficialiosios konstitucinės doktrinos vienodumas ir tęstinumas suponuoja būtinybę kiekvieną aiškinamą Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatą aiškinti atsizvelgiant į visą oficialų konstitucinį doktrininį kontekstą, taip pat į kitas Konstitucijos nuostatas (eksplicitines ir implicitines), susijusias su Konstitucijos nuostata (-omis), kurią (-ias) aiškinant Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte buvo suformuluota atitinkama oficiali konstitucinė doktrininė nuostata; jokia Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto oficiali konstitucinė doktrininė nuostata negali būti aiškinama izoliuotai, ignoruojant prasmines ir sistemines jos sąsajas su kitomis oficialiomis konstitucinėmis doktrininėmis nuostatomis, išdėstytomis tame Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte, kituose Konstitucinio Teismo aktuose, taip pat su kitomis Konstitucijos nuostatomis (eksplicitinėmis ir implicitinėmis) (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 6 d., 2009 m. spalio 28 d., 2013 m. kovo 13 d., 2013 m. liepos 3 d. sprendimai).

Oficialiosios konstitucinės doktrinos (ir kaip visumos, ir kiekvienu atskiru konstitucinio teisinio reguliavimo klausimu) formavimas – tai ne vienkartinis aktas, bet laipsniškas ir nuoseklus procesas, kuris yra nenutrūkstamas ir niekuomet nebūna visiškai baigtas. Oficialioji konstitucinė doktrina bet kuriuo konstitucinio teisinio reguliavimo klausimu yra formuojama ne „visa iškart“, bet „byla po bylos“, vienus jos elementus (fragmentus), atskleistus ankstesnėse konstitucinės justicijos bylose priimtuose Konstitucinio Teismo aktuose, papildant kitais, atskleidžiamais Konstitucinio Teismo aktuose, priimamuose naujose konstitucinės justicijos bylose. Aiškinant Konstitucijos tekste eksplicitiškai arba implicitiškai įtvirtintus principus bei normas visuomet yra galimybė – jeigu tai būtina dėl nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos logikos – formuluoti ir tokias oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas (t. y. atskleisti tokius konstitucinio teisinio reguliavimo aspektus), kurios dar nebuvo suformuluotos ankstesnėse konstitucinės justicijos bylose priimtuose Konstitucinio Teismo aktuose. Konstituciniam Teismui pagal pareiškėjų prašymus nagrinėjant vis naujas konstitucinės justicijos bylas, ankstesniuose jo aktuose suformuota oficialioji konstitucinė doktrina (kiekvieną atskiru atitinkamoje byloje reikšmės turinčiu konstitucinio teisinio reguliavimo klausimu) yra papildoma vis naujais fragmentais. Formuluoiant vis naujas oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas yra atskleidžiama Konstitucijoje – aukščiausios galios teisės akte įtvirtinto teisinio reguliavimo įvairovė ir pilnatvė (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d., 2006 m. gegužės 9 d. nutarimai, 2006 m. lapkričio 21 d. sprendimas, 2007 m. spalio 22 d. nutarimas).

Konstitucinio Teismo jurisprudencijos tęstinumas

Konstitucinio Teismo 2014 m. gruodžio 22 d. nutarimas

<...> Konstitucinis Teismas privalo užtikrinti konstitucinės jurisprudencijos tęstinumą (nuoseklumą, neprieštarinumą) ir savo sprendimų prognozuojamumą remdamasis savo jau suformuota oficialiąja konstitucine doktrina ir precedentais

(*inter alia* Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, 2006 m. lapkričio 21 d. sprendimas, 2007 m. spalio 22 d., 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimai, 2013 m. kovo 13 d. sprendimas).

8.3.4. Konstitucinio Teismo jurisdikcijos ribos

8.3.4.1. Konstitucinio Teismo įgaliojimai tirti teisės spragų konstitucingumą

Konstitucinio Teismo įgaliojimai pripažinti teisės aktą, kuriame yra legislatyvinė omisija, prieštaraujančiu Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui)

Konstitucinio Teismo 2016 m. sausio 25 d. nutarimas (pakartota 2016 m. gruodžio 7 d. nutarime)

Konstitucinis Teismas turi konstitucinius įgaliojimus ne tik konstatuoti, kad tiriamajame žemesnės galios teisės akte (jo dalyje) esama teisės spragos, *inter alia* legislatyvinės omisijos, bet ir savo nutarimu, priimtu konstitucinės justicijos byloje, pripažinti tokį teisinį reguliavimą prieštaraujančiu aukštesnės galios teisės aktams, *inter alia* Konstitucijai (2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas). Legislatyvinės omisijos *par excellence* aptikimas žemesnės galios teisės akte (jo dalyje) yra pakankamas pagrindas tą teisės aktą (jo dalį) pripažinti prieštaraujančiu Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui) (2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, 2009 m. kovo 2 d. nutarimas).

8.3.4.2. Konstitucinio Teismo įgaliojimai tirti nebegaliojančių teisės aktų konstitucingumą

Teisenos nutraukimas, kai ginčijamas teisės aktas yra panaikintas; Konstitucinio Teismo pareiga išnagrinėti teismo prašymą neatsižvelgiant į tai, ar ginčijamas teisės aktas galioja

Konstitucinio Teismo 2014 m. balandžio 14 d. nutarimas

<...> ginčijamo teisės akto panaikinimas yra pagrindas priimti sprendimą pradėtą teiseną nutraukti. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad tai pasakytina ir apie tuos atvejus, kai ginčijamas teisės aktas (jo dalis) nebuvo panaikintas, tačiau buvo pakeistas jame nustatytas teisinis reguliavimas (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. sprendimas, 2010 m. gegužės 28 d., 2011 m. sausio 6 d., 2011 m. sausio 31 d., 2012 m. gruodžio 10 d. nutarimai).

Tačiau, kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, tais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą kreipiasi byla nagrinėjantis teismas, kuriam kilo abejonių dėl toje byloje taikytino įstatymo ar kito teisės akto atitikties Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui), Konstitucinis Teismas turi pareigą išnagrinėti teismo prašymą, nepaisydamas to, ar ginčijamas įstatymas arba kitas teisės aktas galioja.

Teisenos nutraukimas, kai ginčijamas teisės aktas yra panaikintas

Konstitucinio Teismo 2014 m. rugpjūčio 28 d. sprendimas

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog tais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą kreipėsi ne teismai, bet kiti Konstitucijos 106 straipsnyje nurodyti subjektai, *inter alia* ne mažesnė kaip 1/5 visų Seimo narių grupė, o ginčijamas teisės aktas (jo dalis) nebegalioja, Konstitucinis Teismas, atsižvelgęs į nagrinėjamos bylos aplinkybes, turi

teisę nutraukti pradėtą teiseną (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2011 m. gruodžio 22 d., 2013 m. vasario 15 d. nutarimai, 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas).

Teisenos nutraukimas, kai ginčijamas teisės aktas yra panaikintas

Konstitucinio Teismo 2014 m. spalio 7 d. sprendimas (pakartota 2014 m. lapkričio 19 d. sprendime, 2015 m. balandžio 3 d., 2016 m. liepos 8 d. nutarimuose)

Konstitucinis Teismas savo aktuose ne kartą yra konstatavęs, kad <...> formuluotė „yra pagrindas <...> pradėtai teisei nutraukti“ aiškintina kaip nustatanti Konstitucinio Teismo teisę tais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą kreipėsi ne teismai, bet kiti Konstitucijos 106 straipsnyje nurodyti subjektai, o ginčijamas teisės aktas (jo dalis) nebegalioja – jis yra pripažintas netekusiu galios (panaikintas arba pakeistas) arba jo galiojimas yra pasibaigęs, atsižvelgus į nagrinėjamos bylos aplinkybes, nutraukti pradėtą teiseną (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d., 2012 m. gegužės 2 d. nutarimai, 2013 m. liepos 5 d. sprendimai).

Konstitucinio Teismo įgaliojimai spręsti dėl teisės akto, kuris nebegali būti taikomas, konstitucingumo tyrimo

Konstitucinio Teismo 2014 m. gruodžio 19 d. nutarimas

Kai atitinkamas teisės aktas ne tik negalioja, bet ir apskritai negali būti taikomas, Konstitucinis Teismas turi diskreciją spręsti dėl tokio teisės akto konstitucingumo tyrimo ir įvertinti *inter alia* tai, ar toks tyrimas būtų reikšmingas (Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 15 d. nutarimas). Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad net tais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą kreipiasi teismai, kuriems abejonių dėl žemesnės galios teisės akto atitikties aukštesnės galios teisės aktams, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai, kyla vykdant teisingumą, Konstitucinis Teismas neprivalo išnagrinėti bylos tada, kai atitinkamas teisės aktas ne tik negalioja (nes negaliojančių teisės aktų atitiktis aukštesnės galios teisės aktams gali būti tiriama ir paprastai yra tiriama), bet ir apskritai negali būti taikomas, taip pat kad ši aplinkybė turi būti visuomet įvertinama tada, kai yra ginčijamas valstybės biudžeto ir savivaldybės biudžetų įstatymas ar kitas aktas, skirtas tam tikram biudžetiniam laikotarpiui (2007 m. lapkričio 13 d. sprendimas, 2012 m. birželio 29 d., 2013 m. vasario 15 d. nutarimai).

Teisenos nutraukimas, kai ginčijamas teisės aktas yra panaikintas

Konstitucinio Teismo 2016 m. sausio 5 d. sprendimas (Nr. KT1-S1/2016)

Konstitucinis Teismas savo aktuose ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucinio Teismo įstatymo <...> formuluotė „yra pagrindas <...> pradėtai teisei nutraukti“ aiškintina kaip nustatanti Konstitucinio Teismo teisę tais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą kreipėsi ne teismai, bet kiti Konstitucijos 106 straipsnyje nurodyti subjektai, o ginčijamas teisės aktas (jo dalis) nebegalioja – jis yra pripažintas netekusiu galios (panaikintas arba pakeistas) arba jo galiojimas yra pasibaigęs, atsižvelgus į nagrinėjamos bylos aplinkybes, nutraukti pradėtą teiseną (*inter alia* 2006 m. kovo 28 d., 2012 m. gegužės 2 d. nutarimai, 2013 m. liepos 5 d., 2014 m. spalio 7 d. sprendimai). Tai pasakytina ir apie tuos atvejus, kai ginčijamas teisės aktas (jo dalis) nebuvo panaikintas, tačiau buvo pakeistas jame nustatytas teisinis reguliavimas (*inter alia* 2003 m. kovo 4 d. nutarimas, 2007 m. gegužės 28 d. sprendimas, 2010 m. gegužės 28 d., 2013 m. lapkričio 20 d. nutarimai).

<...>

8. KONSTITUCINIS TEISMAS

<...> Konstitucinio Teismo įstatymo nuostata, kad ginčijamo teisės akto panaikinimas yra pagrindas priimti sprendimą nutraukti pradėtą teiseną, Konstitucinis Teismas yra rėmęs konstatuodamas, kad nagrinėjamoje byloje iš esmės nebeliko ginčo dalyko (nes jau buvo taikomas naujas, o ne ginčijamas teisinis reguliavimas) (*inter alia* 2006 m. kovo 28 d., 2011 m. gruodžio 22 d., 2013 m. lapkričio 20 d. nutarimai).

8.4. TEISENOS KONSTITUCINIAME TEISME PAGRINDAI

8.4.1. Subjektai, turintys įgaliojimus kreiptis į Konstitucinį Teismą, ir kreipimuisi keliami reikalavimai

Seimo narių grupės teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą; subjektai, turintys įgaliojimus prašyti Konstitucinio Teismo išvados, ar tarptautinė sutartis neprieštarauja Konstitucijai (Konstitucijos 105, 106 straipsniai)

Konstitucinio Teismo 2014 m. vasario 18 d. sprendimas

Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Konstitucinis Teismas sprendžia, ar įstatymai ir kiti Seimo aktai neprieštarauja Konstitucijai, o Respublikos Prezidento ir Vyriausybės aktai – neprieštarauja Konstitucijai arba įstatymams.

Pagal Konstitucijos 105 straipsnio 1, 2 dalis, 106 straipsnio 1, 2, 3 dalis <...> dėl įstatymų ir kitų Seimo priimtų aktų atitikties Konstitucijai, taip pat Respublikos Prezidento ir Vyriausybės aktų atitikties Konstitucijai ir įstatymams į Konstitucinį Teismą turi teisę kreiptis *inter alia* ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių (29 Seimo nariai).

Konstitucinis Teismas taip pat turi įgaliojimus teikti išvadas Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalyje <...> jo kompetencijai priskirtais klausimais. Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalies 3 punkte <...> nustatyta, kad Konstitucinis Teismas teikia išvadas, ar Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys neprieštarauja Konstitucijai.

Pagal Konstitucijos 106 straipsnio 5 dalį <...> prašyti Konstitucinio Teismo išvados dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių atitikties Konstitucijai gali Seimas ir Respublikos Prezidentas.

<...>

Taigi pagal Konstituciją <...> dėl Lietuvos Respublikos tarptautinės sutarties atitikties Konstitucijai Konstitucinis Teismas teikia išvadas, o tokios išvados gali prašyti Seimas *in corpore* paklausimu, išdėstytu Seimo nutarime arba patvirtintu Seimo nutarimu, taip pat Respublikos Prezidentas. Vadinasi, pagal Konstituciją <...> Seimo narių grupė neturi teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Lietuvos Respublikos tarptautinės sutarties (jos nuostatos) atitikties Konstitucijai.

Seimo įgaliojimai kreiptis į Konstitucinį Teismą (Konstitucijos 106 straipsnis)

Konstitucinio Teismo 2014 m. balandžio 17 d. sprendimas (pakartota 2015 m. rugsėjo 25 d., 2015 m. gruodžio 30 d. sprendimuose)

Pagal Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalį, 105 straipsnio 1 dalį tirti įstatymų ir kitų Seimo priimtų aktų atitiktį Konstitucijai yra priskirta Konstitucinio Teismo jurisdikcijai.

Pagal Konstitucijos 106 straipsnio 1 dalį teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio 1 dalyje nurodytų aktų, t. y. dėl įstatymų ir kitų Seimo priimtų aktų, atitikties Konstitucijai turi Vyriausybė, ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių, taip pat teismai.

Pagal Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalį Seimo nutarimas ištirti, ar aktas neprieštarauja Konstitucijai, sustabdo šio akto galiojimą.

Sistemiškai aiškinant šias nuostatas konstatuotina, kad Seimas *in corpore* turi konstitucinius įgaliojimus nutarimu kreiptis į Konstitucinį Teismą ir prašyti ištirti įstatymų, kitų Seimo aktų atitikti Konstitucijai.

Subjektai, turintys įgaliojimus prašyti Konstitucinio Teismo išvados, ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Seimo narių rinkimus (Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalis, 106 straipsnio 5 dalis)

Konstitucinio Teismo 2014 m. birželio 8 d. sprendimas

Pagal Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalies 1 punktą Konstitucinis Teismas teikia išvadas, ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Respublikos Prezidento ar Seimo narių rinkimus. Konstitucijos 106 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad Konstitucinio Teismo išvados, ar nebuvo pažeistas rinkimų įstatymas *inter alia* per Seimo narių rinkimus, gali prašyti Seimas ir Respublikos Prezidentas. Taigi Seimas turi teisę prašyti Konstitucinio Teismo išvados, ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Seimo narių rinkimus.

Teismų teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą (*locus standi*)

Konstitucinio Teismo 2014 m. birželio 17 d. sprendimas (pakartota 2014 m. liepos 7 d. sprendime)

Pagal Konstituciją <...> teismas neturi *locus standi* kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja toks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), kuris neturėtų (negalėtų) būti taikomas to teismo nagrinėjamoje byloje (Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 22 d., 2007 m. birželio 27 d., 2007 m. liepos 5 d. sprendimai, 2007 m. spalio 24 d. nutarimas, 2009 m. spalio 29 d. sprendimas, 2010 m. lapkričio 29 d., 2011 m. rugsėjo 2 d., 2013 m. liepos 5 d. nutarimai).

Subjektai, turintys įgaliojimus kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Seimo nutarimo paskelbti referendumą arba jo neskelbti atitikties Konstitucijai (Konstitucijos 106 straipsnio 1, 4 dalys)

Konstitucinio Teismo 2014 m. liepos 11 d. nutarimas

<...> Seimo nutarimas paskelbti referendumą arba jo neskelbti gali būti konstitucinės kontrolės objektas. Pagal Konstitucijos 106 straipsnio 1 dalį teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl tokių Seimo nutarimų turi Vyriausybė, ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių, teismai; sistemiškai aiškinant Konstitucijos 106 straipsnio 1, 4 dalis pažymėtina, kad teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą ir prašyti ištirti Seimo nutarimo atitikti Konstitucijai turi ir Seimas *in corpore*.

Teismų teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą (*locus standi*)

Konstitucinio Teismo 2014 m. rugpjūčio 29 d. sprendimas

Konstitucinis Teismas savo aktuose yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją <...> teismas į Konstitucinį Teismą gali kreiptis su prašymu ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja ne bet koks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), o tik toks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), kuris turėtų būti taikomas to teismo nagrinėjamoje byloje (Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 22 d., 2007 m. birželio 27 d., 2009 m. m. spalio 29 d., 2010 m. lapkričio 16 d. sprendimai, 2010 m. lapkričio 29 d., 2011 m. rugsėjo 2 d. nutarimai).

8. KONSTITUCINIS TEISMAS

Taigi pagal Konstituciją <...> teismas neturi *locus standi* kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu iširti, ar Konstitucijai neprieštarauja toks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), kuris neturėtų (negalėtų) būti taikomas to teismo nagrinėjamoje byloje (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 22 d., 2009 m. spalio 29 d. sprendimai, 2010 m. lapkričio 29 d., 2011 m. rugsėjo 2 d., 2012 m. balandžio 18 d., 2013 m. liepos 5 d. nutarimai, 2014 m. birželio 17 d., 2014 m. liepos 7 d. sprendimai).

Seimo nutarimas kreiptis į Konstitucinį Teismą turi būti priimamas laikantis Seimo statute nustatytų teisės aktų priėmimo taisyklių

Konstitucinio Teismo 2015 m. gruodžio 30 d. sprendimas

<...> kaip konstatuota Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 20 d. nutarime, ne tik įstatymai, bet ir Seimo priimami poįstatyminiai teisės aktai turi būti priimami laikantis Seimo statute apibrėžtų teisės aktų priėmimo taisyklių. Tai taikytina ir Seimo nutarimams kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu iširti teisės aktų atitiktį Konstitucijai ar kitam aukštesnės galios teisės aktui.

Teismų teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą (*locus standi*)

Konstitucinio Teismo 2016 m. gegužės 9 d. sprendimas

<...> kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas:

– teismo kreipimasis į Konstitucinį Teismą su prašymu iširti teisės akto atitiktį aukštesnės galios teisės aktui, *inter alia* Konstitucijai, ir tos atitikties tyrimas nėra savitiksliai dalykai, teismo kreipimosi į Konstitucinį Teismą, kaip konstitucinio instituto, paskirtis – užtikrinti, kad bus įvykdytas teisingumas (*inter alia* 2007 m. lapkričio 13 d. sprendimas, 2012 m. birželio 29 d. nutarimai, 2013 m. rugpjūčio 27 d. sprendimas);

– pagal Konstituciją <...> teismas į Konstitucinį Teismą gali kreiptis su prašymu iširti, ar Konstitucijai neprieštarauja ne bet koks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), o tik toks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), kuris turėtų būti taikomas to teismo nagrinėjamoje byloje (*inter alia* 2007 m. gegužės 22 d., 2009 m. spalio 29 d., 2014 m. rugpjūčio 29 d. sprendimai).

Subjektai, turintys įgaliojimus kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl teisės aktų, kuriuos vertinti priskirta jo kompetencijai, teisėtumo (Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalis, 106 straipsnis)

Konstitucinio Teismo 2016 m. birželio 28 d. sprendimas

Pagal Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalį Konstitucinis Teismas turi išimtinę konstitucinę kompetenciją tirti ir spręsti, ar bet kuris Seimo, Respublikos Prezidento arba Vyriausybės aktas, taip pat bet kuris referendumu priimtas aktas (jo dalis) neprieštarauja bet kuriam aukštesnės galios aktui, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai, būtent: ar bet kuris konstitucinis įstatymas (jo dalis) neprieštarauja Konstitucijai, ar bet kuris įstatymas (jo dalis), taip pat Seimo statutai (jo dalis) neprieštarauja Konstitucijai ir konstituciniams įstatymams, ar bet kuris Seimo poįstatyminis teisės aktas (jo dalis) neprieštarauja Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams, Seimo statutui, ar bet kuris Respublikos Prezidento aktas (jo dalis) neprieštarauja Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams, ar bet kuris Vyriausybės aktas (jo dalis) neprieštarauja Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams (*inter alia* 2006 m. kovo 28 d., 2011 m. rugsėjo 2 d. nutarimai).

Pagal Konstitucijos 106 straipsnį teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl minėtų aktų atitikties aukštesnės galios teisės aktams, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai, turi ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių grupė, Vyriausybė, Respublikos Prezidentas ir teismai. Pagal Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalį Seimo nutarimas kreiptis į Konstitucinį Teismą ištirti, ar aktas neprieštaruja Konstitucijai, sustabdo šio akto galiojimą. Konstitucinis Teismas [sistemiškai aiškindamas šias nuostatas] yra pažymėjęs <...>, kad Seimas *in corpore* turi konstitucinius įgaliojimus nutarimu kreiptis į Konstitucinį Teismą ir prašyti ištirti minėtų teisės aktų atitiktį Konstitucijai ir įstatymams (*inter alia* 2008 m. sausio 8 d., 2015 m. gruodžio 30 d. sprendimai).

Taigi pagal Konstitucijos 106 straipsnį asmenys neturi teisės tiesiogiai kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl jo kompetencijai priskirtų Seimo, Respublikos Prezidento arba Vyriausybės aktų, kuriais galėtų būti pažeistos [šių] asmenų teisės ir laisvės, teisėtumo.

Teismo pareiga kilus abejonėms kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl byloje taikytino teisės akto konstitucingumo; bylos šalies teisė prašyti bylą nagrinėjantį teismą kreiptis į Konstitucinį Teismą

Konstitucinio Teismo 2016 m. birželio 28 d. sprendimas

Pagal Konstituciją teismai, suabejoję Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės išleisto arba referendumu priimto teisės akto (jo dalies) atitiktimi aukštesnės galios teisės aktui, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai, ne tik gali, bet ir privalo kreiptis į Konstitucinį Teismą (2007 m. spalio 24 d., 2006 m. kovo 28 d. nutarimai).

<...> kaip aiškindamas Konstitucijos 6 straipsnio 2 dalį, 30 straipsnio 1 dalį, 109 straipsnio 1 dalį, 110 straipsnį, konstitucinį teisinės valstybės principą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, kiekvieno asmens teisė savo teises ginti remiantis Konstitucija ir asmens, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, teisė kreiptis į teismą suponuoja ir tai, kad kiekviena teismo nagrinėjamos bylos šalis, suabejojusi įstatymo ar kito teisės akto (jo dalies), kuris gali būti taikomas toje byloje ir kurio atitikties Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui) tyrimas yra priskirtas Konstitucinio Teismo jurisdikcijai (t. y. kurio nors Seimo, Respublikos Prezidento arba Vyriausybės akto (jų dalių)), atitiktimi Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui), turi teisę kreiptis į bylą nagrinėjantį bendrosios kompetencijos ar pagal Konstitucijos 111 straipsnio 2 dalį įsteigtą specializuotą teismą ir prašyti, kad šis sustabdytų bylos nagrinėjimą ir kreiptųsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti ir spręsti, ar toje byloje taikytinas Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės išleistas teisės aktas (jo dalis) neprieštaruja aukštesnės galios teisės aktui, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai (2006 m. kovo 28 d. nutarimas, 2007 m. liepos 5 d. sprendimas, 2007 m. spalio 24 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas yra nurodęs, jog teismų sprendimai kreiptis arba (nors to prašo kuri nors teismo nagrinėjamos bylos šalis) nesikreipti į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti ir spręsti, ar toje byloje taikytinas Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės išleistas arba referendumu priimtas teisės aktas (jo dalis) neprieštaruja aukštesnės galios teisės aktui, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai, be kita ko, turi būti grindžiami teisiniais argumentais (motyvais), argumentavimas turi būti racionalus; jie turi būti aiškūs byloje dalyvaujantiems ir kitiems asmenims (2006 m. kovo 28 d. nutarimas, 2007 m. liepos 5 d. sprendimas).

Taigi <...> tai, kad asmens konstitucinė teisė pažeista teisės aktu, kurio teisėtumą tirti pagal Konstituciją yra priskirta išimtinai Konstitucinio Teismo kompetencijai (t. y.

kuriuo nors Seimo, Respublikos Prezidento arba Vyriausybės aktu), o asmuo pagal Konstituciją neturi įgaliojimų tiesiogiai inicijuoti konstitucinės justicijos bylos Konstituciniame Teisme dėl tokio akto teisėtumo, anaiptol nereiškia, kad tokie asmenys apskritai negali ginti savo teisių ir laisvių (taip pat ir teisme), kurios yra pažeistos. Konstitucijoje įtvirtinta asmens, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, teisė kreiptis į teismą suponuoja ne tik tai, kad tokiais atvejais asmens teisės ir laisvės, teisėti interesai bei teisėti lūkesčiai turi ir gali būti apginti, bet ir tai, kad teismai (teisėjai), nagrinėdami bylas, turi pareigą, kilus abejonėms dėl Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės priimto akto (jo dalies) atitikties aukštesnės galios teisės aktams, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai, kreiptis į Konstitucinį Teismą.

Teismų teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą (*locus standi*) (Konstitucijos 110 straipsnio 2 dalis)

Konstitucinio Teismo 2016 m. liepos 7 d. sprendimas

Pagal Konstitucijos 110 straipsnio 2 dalį tais atvejais, kai yra pagrindo manyti, kad įstatymas ar kitas teisės aktas, kuris turėtų būti taikomas konkrečioje byloje, prieštarauja Konstitucijai, teisėjas sustabdo šios bylos nagrinėjimą ir kreipiasi į Konstitucinį Teismą su prašymu spręsti, ar šis įstatymas ar kitas teisės aktas atitinka Konstituciją.

Pagal Konstituciją teismas į Konstitucinį Teismą gali kreiptis su prašymu ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja ne bet koks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), o tik toks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), kuris turėtų būti taikomas to teismo nagrinėjamoje byloje (2007 m. birželio 27 d. sprendimas). Pagal Konstituciją teismas neturi *locus standi* kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja toks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), kuris neturėtų (negalėtų) būti taikomas to teismo nagrinėjamoje byloje (*inter alia* 2007 m. gegužės 22 d., 2007 m. birželio 27 d. sprendimai).

Šiame kontekste pažymėtina, kad nuostata, jog pagal Konstituciją teismas neturi *locus standi* kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja toks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), kuris neturėtų (negalėtų) būti taikomas to teismo nagrinėjamoje byloje, reiškia ir tai, kad teismas negali kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai tada, kai tai nėra būtina jam nagrinėjant konkrečią bylą.

8.4.2. Konstituciniam Teismui nežinybingi klausimai ir kiti atsisakymo nagrinėti kreipimąsi pagrindai

Konstitucinis Teismas nesprenžia teisės taikymo klausimų

Konstitucinio Teismo 2014 m. kovo 13 d. sprendimas (pakartota 2014 m. birželio 17 d. sprendime)

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog pagal Konstituciją <...> jis nesprenžia teisės aktų taikymo klausimų, taip pat kad tokius klausimus sprenžia institucija, turinti įgaliojimus taikyti teisės aktus; jei įstatymuose yra neaiškumų, dviprasmybių, spragų, tai pašalinti yra įstatymų leidėjo pareiga (Konstitucinio Teismo 2002 m. rugsėjo 23 d., 2006 m. lapkričio 20 d., 2007 m. rugsėjo 6 d., 2007 m. rugsėjo 12 d., 2010 m. lapkričio 16 d., 2011 m. rugsėjo 5 d. sprendimai, 2012 m. balandžio 18 d. nutarimas, 2012 m. gegužės 11 d. sprendimas). Įstatymų leidėjo neišspręsti teisės taikymo klausimai yra teismų praktikos dalykas (Konstitucinio Teismo 1998 m. liepos

9 d. nutarimas, 2006 m. lapkričio 20 d., 2007 m. rugsėjo 6 d., 2007 m. rugsėjo 12 d. sprendimai, 2012 m. balandžio 18 d. nutarimas, 2012 m. gegužės 11 d. sprendimas), taigi šiuos klausimus gali spręsti teismai, nagrinėjantys ginčus dėl atitinkamų teisės aktų (jų dalių) taikymo (Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 20 d., 2007 m. rugsėjo 6 d., 2007 m. rugsėjo 12 d. sprendimai).

Prašymai išaiškinti, kaip turi būti taikomos įstatymo (ar kito teisės akto) nuostatos, yra nežinybingi Konstituciniam Teismui (Konstitucinio Teismo 2002 m. rugsėjo 23 d., 2006 m. lapkričio 20 d., 2010 m. liepos 2 d., 2010 m. lapkričio 16 d., 2011 m. rugsėjo 5 d. sprendimai).

Konstitucinis Teismas netiria tarptautinės sutarties atitikties įstatymui

Konstitucinio Teismo 2014 m. lapkričio 4 d. sprendimas

<...> pagal Konstituciją <...> Konstitucinis Teismas teikia išvadas, ar Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys neprieštarauja Konstitucijai. Taigi konstatuotina, kad tarptautinės sutarties atitikties įstatymui klausimo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Konstitucinis Teismas nesprenžia teisės taikymo klausimų

Konstitucinio Teismo 2015 m. sausio 15 d. sprendimas

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją <...> jis nesprenžia teisės aktų taikymo klausimų, taip pat kad tokius klausimus sprendžia institucija, turinti įgaliojimus taikyti teisės aktus; jei įstatymuose yra neaiškumų, dviprasmybių, spragų, tai pašalinti yra įstatymų leidėjo pareiga (*inter alia* 2011 m. rugsėjo 5 d. sprendimas, 2012 m. balandžio 18 d. nutarimas, 2012 m. gegužės 11 d., 2012 m. birželio 25 d., 2014 m. birželio 17 d. sprendimai). Įstatymų leidėjo neišspręsti teisės taikymo klausimai yra teismų praktikos dalykas (1998 m. liepos 9 d. nutarimas, 2006 m. lapkričio 20 d., 2007 m. rugsėjo 6 d., 2007 m. rugsėjo 12 d. sprendimai, 2012 m. balandžio 18 d. nutarimas, 2012 m. gegužės 11 d., 2014 m. birželio 17 d. sprendimai). Prašymai išaiškinti, kaip turi būti taikomos įstatymo (ar kito teisės akto) nuostatos, yra nežinybingi Konstituciniam Teismui (2002 m. rugsėjo 23 d., 2006 m. lapkričio 20 d., 2010 m. liepos 2 d., 2010 m. lapkričio 16 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2014 m. birželio 17 d. sprendimai).

Konstitucinis Teismas nesprenžia teisės taikymo klausimų

Konstitucinio Teismo 2015 m. rugsėjo 18 d. sprendimas

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją <...> jis nesprenžia teisės aktų taikymo klausimų, kad tokius klausimus sprendžia institucija, turinti įgaliojimus taikyti teisės aktus (2002 m. rugsėjo 23 d., 2006 m. lapkričio 20 d., 2010 m. lapkričio 16 d., 2011 m. rugsėjo 5 d. sprendimai) ir kad abejones dėl įstatymų taikymo turi pašalinti pats teismas, išsiaiškindamas taikomas normas (1994 m. liepos 11 d. sprendimas, 2001 m. sausio 11 d. nutarimas). Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, kad įstatymų leidėjo neišspręsti teisės taikymo klausimai yra teismų praktikos dalykas (1998 m. liepos 9 d. nutarimas, 2006 m. lapkričio 20 d., 2011 m. lapkričio 16 d. sprendimai); taigi įstatymų leidėjo neišspręstus teisės taikymo klausimus gali spręsti teismai, nagrinėjantys ginčus dėl atitinkamų teisės aktų (jų dalių) taikymo (2006 m. lapkričio 20 d., 2011 m. lapkričio 16 d. sprendimai).

8. KONSTITUCINIS TEISMAS

Aiškinti teisės normos esmę yra valstybės institucijos, taikančios įstatymą, pareiga (1994 m. liepos 11 d., 2010 m. lapkričio 16 d. sprendimai, 2011 m. spalio 25 d. nutarimas). Prašymai išaiškinti, kaip turi būti taikomos įstatymo (ar kito teisės akto) nuostatos, yra nežinybingi Konstituciniam Teismui (2002 m. rugsėjo 23 d., 2006 m. lapkričio 20 d., 2011 m. lapkričio 16 d. sprendimai).

Savitikslis prašymas vertintinas kaip nežinybingas Konstituciniam Teismui

Konstitucinio Teismo 2015 m. gruodžio 15 d. sprendimas

<...> tokio teisės akto (jo dalies), kuris negali būti taikomas, atitikties Konstitucijai tyrimas būtų savitikslis.

<...>

Savitikslis prašymas tirti teisės akto atitiktį Konstitucijai vertintinas kaip nežinybingas Konstituciniam Teismui (Konstitucinio Teismo 2013 m. rugpjūčio 27 d. sprendimas).

Konstitucinis Teismas nesprenžia teisės taikymo klausimų

Konstitucinio Teismo 2016 m. gegužės 9 d. sprendimas

<...> įstatymo ir tarptautinės sutarties nuostatų kolizija yra teisės taikymo klausimas <...>.

<...> Konstitucinis Teismas pagal Konstituciją <...> nesprenžia teisės aktų taikymo klausimų, juos sprenžia institucija, turinti įgaliojimus taikyti teisės aktus; įstatymų leidėjo neišspręsti teisės taikymo klausimai yra teismų praktikos dalykas; prašymai išaiškinti, kaip turi būti taikomos įstatymo (ar kito teisės akto) nuostatos, yra nežinybingi Konstituciniam Teismui (*inter alia* 2006 m. lapkričio 20 d., 2014 m. birželio 17 d., 2015 m. sausio 15 d. sprendimai).

Konstitucinis Teismas nesprenžia vienodos galios teisės aktų suderinamumo klausimų

Konstitucinio Teismo 2016 m. birželio 27 d. nutarimas

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją Konstitucinis Teismas nesprenžia vienodos galios teisės aktų suderinamumo, konkurencijos klausimų (*inter alia* 1999 m. rugsėjo 29 d., 2010 m. lapkričio 16 d., 2012 m. balandžio 25 d. sprendimai, 2012 m. birželio 19 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas nevertina teisės aktų priėmimo tikslingumo

Konstitucinio Teismo 2016 m. rugpjūčio 29 d. sprendimas (Nr. KT24-S13/2016)

<...> Konstitucinis Teismas nevykdo teisės aktų konstitucinės kontrolės jų priėmimo tikslingumo aspektu <...>.

8.5. KONSTITUCINIO TEISMO AKTAI

[8.5.1. Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų samprata, rūšys]

8.5.2. Konstitucinio Teismo aktų teisinė galia

Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų teisinė galia (Konstitucijos 107 straipsnio 2 dalis)

Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 16 d. sprendimas (pakartota 2014 m. vasario 27 d., 2014 m. kovo 7 d. sprendimuose)

Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje <...> ne kartą konstatuota, kad Konstitucijos 107 straipsnio 2 dalies, kurioje nustatyta, jog Konstitucinio Teismo sprendimai klausimais, kuriuos Konstitucija priskiria jo kompetencijai, yra galutiniai ir neskundžiami, formuluotė „yra galutiniai ir neskundžiami“ reiškia ir tai, kad Konstitucinio Teismo nutarimai, išvados, sprendimai, kuriais baigiama konstitucinės justicijos byla, t. y. Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai, yra privalomi visoms valdžios institucijoms, teismams, įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms, pareigūnams ir piliečiams, neišskiriant nė paties Konstitucinio Teismo: Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai yra privalomi ir pačiam Konstituciniam Teismui, jie suvaržo Konstitucinį Teismą tuo atžvilgiu, kad jis negali jų pakeisti arba peržiūrėti, jeigu tam nėra konstitucinio pagrindo.

Konstitucinio Teismo teisinė pozicija turi precedento reikšmę

Konstitucinio Teismo 2014 m. vasario 3 d. nutarimas

Konstitucinis Teismas savo aktuose ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas suponuoja jurisprudencijos tęstinumą (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. <...>, 2007 m. spalio 22 d., 2010 m. lapkričio 9 d., 2011 m. gegužės 11 d. nutarimai), todėl Konstitucinio Teismo teisinė pozicija, išdėstyta [ankstesniame] nutarime, turi precedento reikšmę.

Konstitucinio Teismo sprendimo priimti prašymą teisinė galia

Konstitucinio Teismo 2014 m. balandžio 17 d. sprendimas (pakartota 2015 m. rugsėjo 25 d. sprendime)

<...> Konstitucinio Teismo sprendimu dėl prašymo priėmimo nėra nei patvirtinami, nei paneigiami argumentai, kuriais pareiškėjas – Seimas grindžia savo poziciją; priimant tokius sprendimus lemiamą reikšmę turi tai, ar pareiškėjo prašymas yra grindžiamas teisiniais motyvais (Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 15 d., 2008 m. sausio 8 d., 2008 m. spalio 8 d., 2009 m. balandžio 3 d., 2013 m. lapkričio 13 d. sprendimai).

<...>

<...> pagal Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalį Seimo nutarimas ištirti, ar aktas neprieštarauja Konstitucijai, sustabdo šio akto galiojimą. Pagal Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalį Lietuvos Respublikos įstatymas (ar jo dalis) arba kitas Seimo aktas (ar jo dalis), Vyriausybės aktas (ar jo dalis) negali būti taikomi nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, kad atitinkamas aktas (ar jo dalis) prieštarauja Konstitucijai. Sistemškai aiškinant šias nuostatas konstatuotina, kad Konstitucinio Teismo sprendimas priimti Seimo nutarime išdėstyta prašymą ištirti, ar įstatymų, kitų Seimo aktų bei Vyriausybės aktų nuostatos sutinka su Konstitucija, sustabdo atitinkamų nuostatų galiojimą.

Teisės aktų konstitucingumo ir jų taikymo padarinių teisėtumo prezumpcija (Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalis)

Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 8 d. nutarimas

Kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalies nuostata, kad teisės aktas (ar jo dalis) negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, jog atitinkamas teisės aktas (jo dalis) prieštarauja Konstitucijai, reiškia, kad tol, kol Konstitucinis Teismas nėra priėmęs sprendimo, jog atitinkamas teisės aktas (jo dalis) prieštarauja Konstitucijai, preziumuojama, kad toks teisės aktas (jo dalis) atitinka Konstituciją ir kad tokio teisės akto (jo dalies) pagrindu atsiradę teisiniai padariniai yra teisėti.

Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų teisinė galia (Konstitucijos 107 straipsnio 2 dalis)

Konstitucinio Teismo 2014 m. birželio 8 d. sprendimas

Pagal Konstitucijos 107 straipsnio 2 dalį Konstitucinio Teismo sprendimai klausimais, kuriuos Konstitucija priskiria jo kompetencijai, yra galutiniai ir neskundžiami.

Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje ne kartą konstatuota, kad Konstitucinio Teismo nutarimai, išvados, sprendimai, kuriais baigiama konstitucinės justicijos byla, t. y. Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai, yra privalomi visoms valdžios institucijoms, teismams, visoms įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms, pareigūnams ir piliečiams, neišskiriant nė paties Konstitucinio Teismo: Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai yra privalomi ir pačiam Konstituciniam Teismui.

Konstitucinio Teismo nutarimų teisinė galia; teisės aktų konstitucingumo ir jų taikymo padarinių teisėtumo prezumpcija (Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalis)

Konstitucinio Teismo 2014 m. spalio 13 d. nutarimas

Pagal Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalį teisės aktas (ar jo dalis) negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, kad atitinkamas teisės aktas (jo dalis) prieštarauja Konstitucijai. Ši konstitucinė nuostata reiškia, kad tol, kol Konstitucinis Teismas nėra priėmęs tokio sprendimo, preziumuojama, kad teisės aktas (jo dalis) atitinka Konstituciją ir kad tokio teisės akto (jo dalies) pagrindu atsiradę teisiniai padariniai yra teisėti; taigi Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta bendra taisyklė, kad Konstitucinio Teismo sprendimų galia yra nukreipiama į ateitį (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d., 2011 m. spalio 25 d. nutarimai, 2012 m. gruodžio 19 d. sprendimas).

Konstitucinio Teismo nutarimų teisinė galia; teisėkūros subjektų pareiga pakoreguoti teisinį reguliavimą, pripažintą prieštaraujančiu aukštesnės galios teisės aktui (Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalis)

Konstitucinio Teismo 2015 m. sausio 14 d. sprendimas (Nr. KT1-S1/2015)

Pagal Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalį Lietuvos Respublikos įstatymas (ar jo dalis) negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, kad atitinkamas aktas (ar jo dalis) prieštarauja Konstitucijai. <...>

Pažymėtina, kad kiekvienas Seimo priimtas teisės aktas (jo dalis), Konstitucinio Teismo nutarimu pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai, yra visam laikui pašalinamas

iš Lietuvos teisės sistemos, jis niekada nebegalės būti taikomas; Seimui kyla konstitucinė pareiga pripažinti tokį teisės aktą (jo dalį) netekusiu galios arba (jeigu be atitinkamo tų visuomeninių santykių teisinio reguliavimo negalima išsiversti) pakeisti jį taip, kad naujai nustatytas teisinis reguliavimas neprieštarautų Konstitucijai; bet ir tol, kol ši konstitucinė pareiga nėra įvykdyta, atitinkamas teisės aktas (jo dalis) jokiais aplinkybėmis negali būti taikomas – šiuo atžvilgiu tokio teisės akto teisinė galia yra panaikinta (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d., 2008 m. vasario 1 d. sprendimai).

<...>

Pažymėtina, kad Konstitucija yra tiesiogiai taikomas aktas (Konstitucijos 6 straipsnio 1 dalis). Kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, pagal Konstituciją konstitucinių nuostatų samprata, argumentai, išdėstyti Konstitucinio Teismo nutarimuose, taip pat kituose jo aktuose, saisto ir teisę kuriančias, ir teisę taikančias institucijas.

Taip pat pažymėtina, kad Konstitucija netoleruoja tokios situacijos, kai atitinkamas teisėkūros subjektas vengia, delsia priimti atitinkamus teisės aktus, kuriais, vadovaujantis Konstitucinio Teismo nutarimuose pateikta Konstitucijos nuostatų oficialia samprata – oficialiąja konstitucine doktrina, būtų atitinkamai pakoreguotas teisinis reguliavimas, kuris Konstitucinio Teismo nutarimu pripažintas prieštaraujančiu aukštesnės galios teisės aktams, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai; tokia situacija ypač netoleruotina tada, kai, įsigaliojus Konstitucinio Teismo nutarimui, kuriuo tam tikras teisės aktas (jo dalis) buvo pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai (ar kitam aukštesnės galios teisės aktui), teisės sistemoje atsiranda *lacuna legis*, teisės spraga, t. y. kai tam tikri visuomeniniai santykiai lieka teisiškai nereguliuojami, nors, paisant iš Konstitucijos kylančių teisės sistemos nuoseklumo, vidinio neprieštaravimo imperatyvų ir atsižvelgiant į tų visuomeninių santykių turinį, turi būti teisiškai sureguliuoti (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d., 2008 m. vasario 1 d. sprendimai).

Konstitucinio Teismo nutarimų teisinė galia; prieštaraujančiu Konstitucijai pripažintam teisės aktui tapatus jį įgyvendinant priimtas poįstatyminis teisės aktas negali būti taikomas (Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalis)

Konstitucinio Teismo 2015 m. gruodžio 15 d. sprendimas

Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad *inter alia* Lietuvos Respublikos įstatymas (ar jo dalis) negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, kad jis (ar jo dalis) prieštarauja Konstitucijai.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad kiekvienas Seimo priimtas teisės aktas (jo dalis), Konstitucinio Teismo nutarimu pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai, yra visam laikui pašalinamas iš Lietuvos teisės sistemos, jis niekada nebegalės būti taikomas; Seimui kyla konstitucinė pareiga pripažinti tokį teisės aktą (jo dalį) netekusiu galios arba (jeigu be atitinkamo tų visuomeninių santykių teisinio reguliavimo negalima išsiversti) pakeisti jį taip, kad naujai nustatytas teisinis reguliavimas neprieštarautų Konstitucijai; bet ir tol, kol ši konstitucinė pareiga nėra įvykdyta, toks teisės aktas (jo dalis) jokiais aplinkybėmis negali būti taikomas, – šiuo atžvilgiu tokio teisės akto teisinė galia yra panaikinta (*inter alia* 2006 m. rugpjūčio 8 d., 2008 m. vasario 1 d., 2015 m. sausio 14 d. sprendimai).

<...>

<...> kai Seimo priimtas teisės aktas (jo dalis) Konstitucinio Teismo nutarimu pripažįstamas prieštaraujančiu Konstitucijai ir todėl jokiais atvejais negali būti taikomas,

8. KONSTITUCINIS TEISMAS

tai reiškia, kad tokio teisės akto (jo dalies) teisinė galia yra panaikinta, valstybės institucijoms ir jų pareigūnams kyla pareiga panaikinti tokį teisės aktą (jo dalį) įgyvendinant priimtus ir tapataus turinio poįstatyminius teisės aktus (jų nuostatas) arba pakeisti juos taip, kad naujai nustatytas teisinis reguliavimas pagal turinį nebūtų tapatus nustatytajam Konstitucijai prieštaraujančiame teisės akte; tol, kol ši pareiga nėra įvykdyta, atitinkamas poįstatyminis teisės aktas (jo dalis) taip pat negali būti taikomas. Jeigu toks poįstatyminis teisės aktas (jo dalis) būtų taikomas, būtų paneigta Konstitucijoje įtvirtinta teisės aktų hierarchijos samprata.

Konstitucinio Teismo nutarimo teisiniai padariniai

Konstitucinio Teismo 2015 m. gruodžio 30 d. nutarimas

<...> kaip pažymėta Konstitucinio Teismo aktuose, yra įmanomos ir tokios teisinės situacijos, kai nuostatų, prieštaraujančių aukštesnės galios teisės aktų nuostatoms, *inter alia* Konstitucijai, pašalinimas Konstitucinio Teismo nutarimu iš teisės sistemos teisės taikymo atžvilgiu iš esmės prilygsta visuminio teisinio reguliavimo pakeitimui – kitokio nei iki tol visuminio teisinio reguliavimo, kuris neturi spragų, nustatymui (2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, 2006 m. rugsėjo 21 d., 2008 m. kovo 20 d., 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimai).

Konstitucinio Teismo teisinė pozicija turi precedento reikšmę

Konstitucinio Teismo 2016 m. sausio 5 d. sprendimas (Nr. KT2-S2/2016)

Konstitucinis Teismas yra ne kartą konstatavęs, kad Konstitucinio Teismo teisinė pozicija (*ratio decidendi*) atitinkamose konstitucinės justicijos bylose turi precedento reikšmę (Konstitucinio Teismo 2007 m. spalio 22 d., 2010 m. vasario 9 d., 2011 m. gruodžio 22 d., 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimai).

<...> ši konstitucinės doktrinos nuostata *mutatis mutandis* taikytina ir Konstitucinio Teismo sprendimams.

Konstitucinio Teismo sprendimo priimti prašymą teisinė galia

Konstitucinio Teismo 2016 m. kovo 18 d. sprendimas

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucinio Teismo sprendimu dėl prašymo priėmimo nėra nei patvirtinami, nei paneigiami argumentai, kuriais pareiškėjas grindžia savo poziciją; priimant tokius sprendimus lemiamą reikšmę turi tai, ar pareiškėjo prašymas yra grindžiamas teisiniais motyvais (*inter alia* 2006 m. gruodžio 15 d., 2009 m. balandžio 3 d., 2013 m. lapkričio 13 d., 2015 m. rugsėjo 25 d. sprendimai).

<...>

Pagal Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalį Respublikos Prezidento teikimas Konstituciniam Teismui ištirti, ar aktas neprieštaruja Konstitucijai, sustabdo šio akto galiojimą. Pagal Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalį Lietuvos Respublikos įstatymas (ar jo dalis) arba kitas Seimo aktas (ar jo dalis), Vyriausybės aktas (ar jo dalis) negali būti taikomi nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, kad atitinkamas aktas (ar jo dalis) prieštaruja Konstitucijai. Sistemaiškai aiškinant šias nuostatas konstatuotina, kad Konstitucinio Teismo sprendimas priimti Respublikos Prezidento dekretu išdėstyta prašymą ištirti, ar Vyriausybės aktų nuostatos neprieštaruja Konstitucijai, sustabdo atitinkamų nuostatų galiojimą.

Teisės aktų konstitucingumo ir jų taikymo padarinių teisėtumo prezumpcija (Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalis)

Konstitucinio Teismo 2016 m. balandžio 27 d. nutarimas (pakartota 2016 m. birželio 27 d. nutarime)

Aiškindamas Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalį, Konstitucinis Teismas yra atskleidęs iš jos kylančios teisės aktų ir jų padarinių konstitucingumo prezumpcijos turinį: Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalies nuostata, kad teisės aktas (jo dalis) negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, jog tas teisės aktas (jo dalis) prieštarauja Konstitucijai, reiškia, kad tol, kol Konstitucinis Teismas nėra priėmęs sprendimo, jog tam tikras teisės aktas (jo dalis) prieštarauja Konstitucijai, preziumuojama, kad tas teisės aktas (jo dalis) atitinka Konstituciją ir kad jo pagrindu atsiradę teisiniai padariniai yra teisėti (*inter alia* 2003 m. gruodžio 30 d., 2011 m. spalio 25 d. nutarimai, 2012 m. gruodžio 19 d. sprendimas).

Vadinasi, pagal Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalį iki Konstitucinio Teismo sprendimo, kad tam tikras teisės aktas (jo dalis) prieštarauja Konstitucijai, oficialaus paskelbimo preziumuojama, kad tas teisės aktas (jo dalis) atitinka Konstituciją ir kad teisinės pasekmės (kaip antai: pagal atitinkamą institucijos sprendimą, priimtą vadovaujantis šiuo teisės aktu (jo dalimi), asmuo įgijo tam tikras teises ar atitinkamą teisinį statusą arba asmeniui atitinkamu institucijos sprendimu nebuvo suteikta tam tikrų teisių ar atitinkamo teisinio statuso), atsiradusios tokio teisės akto (jo dalies) pagrindu, yra teisėtos (2011 m. spalio 25 d. nutarimas).

Konstitucinio Teismo įgaliojimai, nustačius, kad teisės aktu yra iš esmės paneigiamos pamatinės konstitucinės vertybės – Lietuvos valstybės nepriklausomybė, demokratija, respublika ar prigimtinis žmogaus teisių ir laisvių pobūdis, pripažinti šio teisės akto taikymo padarinius antikonstituciniais (Konstitucijos 1, 18 straipsniai, 102 straipsnio 1 dalis, 107 straipsnio 2 dalis)

Konstitucinio Teismo 2016 m. balandžio 27 d. nutarimas (pakartota 2016 m. birželio 27 d. nutarime)

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta bendra taisyklė, kad Konstitucinio Teismo sprendimų galia yra nukreipiama į ateitį, nėra absoliuti (2003 m. gruodžio 30 d., 2011 m. spalio 25 d. nutarimai, 2012 m. gruodžio 19 d. sprendimas). Kaip pažymėta Konstitucinio Teismo 2012 m. gruodžio 19 d. sprendime, iš Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalies, 107 straipsnio 2 dalies nuostatų, aiškinamų Konstitucijos 1, 18 straipsniuose įtvirtintų pamatinių konstitucinių vertybių, Konstitucijos viršenybės principo ir konstitucinio teisės viešpatavimo imperatyvo kontekste, *inter alia* kyla Konstitucinio Teismo, kaip vykdančios konstitucinį teisingumą bei garantuojančios Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje ir konstitucinį teisėtumą konstitucinės justicijos institucijos, įgaliojimai, konstitucinės justicijos byloje nustačius, kad ginčijamas teisės aktas (jo dalis) ne tik prieštarauja Konstitucijai, bet ir iš esmės paneigia pamatines konstitucines vertybes – Lietuvos valstybės nepriklausomybę, demokratiją, respubliką ar prigimtinių žmogaus teisių ir laisvių pobūdį, pripažinti antikonstituciniais ir šio teisės akto (jo dalies) taikymo padarinius.

Draudimas teismui taikyti prieštaraujančiu Konstitucijai pripažintą teisės aktą (Konstitucijos 110 straipsnis)

Konstitucinio Teismo 2016 m. birželio 27 d. nutarimas

<...> Konstitucijos 110 straipsnyje yra nustatyta jos 107 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos bendros taisyklės, kad Konstitucinio Teismo sprendimų galia yra nukreipiama į ateitį, išimtis: nagrinėjamoje byloje teismas negali taikyti teisės akto (jo dalies), kurį Konstitucinis Teismas, įgyvendindamas Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalyje nustatytus įgaliojimus, pripažino prieštaraujančiu Konstitucijai; kitaip aiškinant Konstitucijos 110 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą draudimą taikyti Konstitucijai prieštaraujantį teisės aktą (jo dalį) būtų paneigtas jos 7 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas Konstitucijos viršenybės principas ir su juo susijęs konstitucinis teisės viešpatavimo imperatyvas, taip pat kiti Konstitucijos viršenybės principo aspektai, *inter alia* būtų paneigtas Konstitucijos 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas Konstitucijos tiesioginio taikymo principas, šio straipsnio 2 dalyje įtvirtintos kiekvieno asmens teisės ginti savo teises tiesiogiai remiantis Konstitucija esmė, Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos kiekvieno asmens teisės kreiptis į teismą ginant pažeistas konstitucines teises ar laisves esmė (2012 m. gruodžio 19 d. sprendimas).

Iš prieštaraujančiu Konstitucijai pripažinto teisės akto kilusių įgytųjų teisių apsauga

Konstitucinio Teismo 2016 m. gruodžio 7 d. nutarimas

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs (*inter alia* 2004 m. gruodžio 13 d., 2007 m. liepos 5 d. nutarimai), kad Konstitucija apskritai neužkerta kelio tam tikrais ypatingais atvejais saugoti bei ginti ir tokias asmens įgytas teises, kylančias iš teisės aktų, vėliau pripažintų prieštaraujančiais Konstitucijai, kurių neapgynus ir neapsaugojus šis asmuo, kiti asmenys, visuomenė arba valstybė patirtų didesnę žalą, negu toji, kurią šis asmuo, kiti asmenys, visuomenė arba valstybė patirtų, jeigu minėtos teisės būtų visiškai arba iš dalies apsaugotos ir apgintos, taip pat kad sprendžiant, ar iš teisės akto, vėliau pripažinto prieštaraujančiu Konstitucijai (poįstatyminio akto – prieštaraujančiu Konstitucijai ir (arba) įstatymams), jo galiojimo metu kilusios asmens įgytos teisės turi būti saugomos ir ginamos, ar ne, o jeigu taip, tai kiek, kiekvienu atveju būtina išsiaiškinti, ar neapsaugojus ir neapgynus šių įgytųjų teisių nebus pažeistos kitos Konstitucijos saugomos vertybės, ar nebus pažeista Konstitucijoje įtvirtintų, jos ginamų ir saugomų vertybių pusiausvyra.

Konstitucinio Teismo aktų teisinė galia

Konstitucinio Teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutarimas

<...> kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, pagal Konstituciją visi Konstitucinio Teismo aktai, kuriuose aiškinama Konstitucija – formuojama oficialioji konstitucinė doktrina, savo turiniu saisto ir teisę kuriančias, ir teisę taikančias institucijas (*inter alia* 2006 m. kovo 28 d., 2006 m. birželio 6 d., 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimai). Visi teisę kuriantys ir taikantys subjektai, taikydami Konstituciją, privalo paisyti oficialiosios konstitucinės doktrinos, jie negali aiškinti Konstitucijos nuostatų kitaip, nei savo aktuose yra išaiškinęs Konstitucinis Teismas; priešingu atveju būtų pažeistas konstitucinis principas, kad įgaliojimus oficialiai aiškinti Konstituciją turi tik Konstitucinis Teismas (*inter alia* 2005 m. rugsėjo 20 d. sprendimas, 2006 m. kovo 28 d., 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimai). Priimant naujus, keičiant ir (arba) papildant jau priimtus įstatymus, kitus teisės aktus, visus teisėkūros subjektus saisto Konstitucinio Teismo jurisprudencija, *inter*

alia joje (Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse) suformuota oficialioji konstitucinė doktrina (*inter alia* 2003 m. gegužės 30 d., 2006 m. kovo 28 d., 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimai).

8.5.3. Konstitucinio Teismo aktų paskelbimas

Konstitucinio Teismo įgaliojimai atidėti savo nutarimų oficialų paskelbimą (Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalis)

Konstitucinio Teismo 2015 m. birželio 11 d. nutarimas (pakartota 2015 m. rugsėjo 29 d. nutarime)

Pagal Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalį teisės aktas (ar jo dalis) negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, kad tas teisės aktas (ar jo dalis) prieštarauja Konstitucijai.

Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje yra konstatuota, kad pagal Konstituciją Konstitucinis Teismas, įvertinęs *inter alia* tai, kokia teisinė situacija gali susidaryti įsigaliojus Konstitucinio Teismo nutarimui, gali nustatyti, kada tas Konstitucinio Teismo nutarimas turi būti oficialiai paskelbtas; Konstitucinis Teismas gali atidėti savo nutarimo oficialų paskelbimą, jeigu tai būtina, kad įstatymų leidėjas turėtų laiko pašalinti toms *lacunae legis*, kurių atsirastų, jeigu atitinkamas Konstitucinio Teismo nutarimas būtų oficialiai paskelbtas tuoj pat po jo viešo paskelbimo Konstitucinio Teismo posėdyje ir jeigu jos sudarytų prielaidas iš esmės paneigti tam tikras Konstitucijos ginamas, saugomas vertybes. Minėtas Konstitucinio Teismo nutarimo (*inter alia* nutarimo, kuriuo tam tikras įstatymas (jo dalys) pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai) oficialaus paskelbimo atidėjimas – iš Konstitucijos kylanti prielaida išvengti tam tikrų visuomenei ir valstybei, žmonių teisėms ir laisvėms nepalankių padarinių, kurių galėtų atsirasti, jeigu atitinkamas Konstitucinio Teismo nutarimas būtų oficialiai paskelbtas tuoj pat po jo viešo paskelbimo Konstitucinio Teismo posėdyje ir tą jo oficialaus paskelbimo dieną įsigaliojotų (*inter alia* 2005 m. sausio 19 d., 2005 m. rugpjūčio 23 d., 2012 m. vasario 6 d. nutarimai).

8.5.4. Konstitucinio Teismo aktų aiškinimas

Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų aiškinimas

Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 16 d. sprendimas (pakartota 2014 m. kovo 7 d. sprendime)

Konstitucinio Teismo įstatyme yra įtvirtinti Konstitucinio Teismo įgaliojimai oficialiai aiškinti savo nutarimus <...>.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad nors Konstitucinio Teismo įgaliojimai aiškinti savo nutarimus, kitus baigiamuosius aktus Konstitucijoje *expressis verbis* nėra įtvirtinti, jie neabejotinai kyla iš Konstitucijos – konstitucinio teisinio reguliavimo visumos (*inter alia* konstitucinio teisinės valstybės principo); tokius Konstitucinio Teismo įgaliojimus suponuoja pati Konstitucinio Teismo konstitucinė paskirtis vykdyti konstitucinį teisingumą, garantuoti Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje ir konstitucinį teisėtumą (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d., 2012 m. lapkričio 29 d., 2013 m. kovo 13 d., 2013 m. liepos 3 d. sprendimai).

Konstitucinis Teismas savo aktuose ne kartą yra konstatavęs, kad jo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų aiškinimo instituto paskirtis – plačiau, išsamiau atskleisti atitinkamų

8. KONSTITUCINIS TEISMAS

Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatų turinį, prasmę, jeigu to reikia, kad būtų užtikrintas deramas to Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto vykdymas, kad tuo Konstitucinio Teismo nutarimu, kitu baigiamuoju aktu būtų vadovaujama (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. rugsejo 5 d., 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimai). Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto aiškinimas galėtų būti reikšmingas siekiant užtikrinti ne tik tai, kad būtų tinkamai įgyvendintas to akto rezoliucinėje dalyje įtvirtintas sprendimas, bet ir tai, kad teisėkūros procese būtų deramai atsižvelgiama į Konstitucinio Teismo formuojamą oficialiąją konstitucinę doktriną (Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimas). Konstitucinis Teismas 2012 m. lapkričio 29 d. sprendime pabrėžė, kad nutarimo, kito baigiamojo akto aiškinimo paskirtis – nuodugniau paaiškinti tas Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatas, formuluotes, dėl kurių prasmės yra kilę neaiškumų, o ne tai, kaip konkrečiai jis turėtų būti įgyvendinamas, *inter alia* teisės taikymo srityje.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra pabrėžęs, kad prašymo išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimą, kitą baigiamąjį aktą nagrinėjimas nesuponuoja naujos konstitucinės justicijos bylos.

Šiame kontekste pažymėtina, kad <...> Konstitucinis Teismas privalo aiškinti savo nutarimą nekeisdamas jo turinio. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad ši nuostata, be kita ko, reiškia, jog aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas negali jo turinio aiškinti taip, kad būtų pakeista nutarimo nuostatų prasmė, *inter alia* prasminė elementų, sudarančių nutarimo turinį, visuma, argumentai, motyvai, kuriais grindžiamas tas Konstitucinio Teismo nutarimas. Konstitucinio Teismo nutarimas yra vientisas, jo visos sudedamosios dalys yra tarpusavyje susijusios; nutarimo nutariamoji (rezoliucinė) dalis yra grindžiama motyvuojamosios dalies argumentais; aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas yra saistomas tiek nutarimo nutarimosios, tiek motyvuojamosios dalies turinio. <...> Konstitucinio Teismo aktuose ne kartą konstatuota ir tai, kad Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė; tai būtų atskiro tyrimo dalykas.

Konstitucinis Teismas 2013 m. kovo 13 d. sprendime konstatavo, kad Konstitucinis Teismas yra teisinė, o ne politinė institucija; Konstitucinis Teismas pagal Konstituciją jo kompetencijai priskirtus teisinius klausimus sprendžia remdamasis tik teisiniais argumentais, *inter alia* savo jau suformuota oficialiąja konstitucine doktrina ir precedentais; Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų aiškinimo negali lemti atsitiktiniai (teisės atžvilgiu) veiksniai (pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo sudėties pasikeitimas); Konstitucinis Teismas savo baigiamųjų aktų negali aiškinti remdamasis *inter alia* politinio tikslingumo argumentais, politinių partijų ar kitokių visuomenės organizacijų dokumentais, politikų nuomonėmis ar vertinimais, politologiniais ar sociologiniais tyrimais, visuomenės apklausų rezultatais; priešingu atveju atsirastų prielaidų abejoti Konstitucinio Teismo nešališkumu, kultų grėsmė jo nepriklausomumui, pačios Konstitucijos, *inter alia* oficialiosios konstitucinės doktrinos, stabilumui.

Pažymėtina ir tai, kad oficialiosios konstitucinės doktrinos vienodumas ir tęstinumas suponuoja būtinybę kiekvieną aiškinamą Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatą aiškinti atsižvelgiant į visą oficialų konstitucinį doktrininį kontekstą, taip pat į kitas Konstitucijos nuostatas (eksplicitines ir implicitines), susijusias su Konstitucijos nuostata (-omis), kurią (-ias) aiškinant Konstitucinio Teismo nutarime,

kitame baigiamajame akte buvo suformuluota atitinkama oficiali konstitucinė doktrininė nuostata. Kaip jau ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, jokia Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto oficiali konstitucinė doktrininė nuostata negali būti aiškinama izoliuotai, ignoruojant prasmines ir sistemes jos sąsajas su kitomis oficialiomis konstitucinėmis doktrinėmis nuostatomis, išdėstytomis tame Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte, kituose Konstitucinio Teismo aktuose, taip pat su kitomis Konstitucijos nuostatomis (eksplicitinėmis ir implicitinėmis) (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 6 d., 2009 m. spalio 28 d., 2013 m. kovo 13 d., 2013 m. liepos 3 d. sprendimai).

Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje taip pat ne kartą konstatuota, kad Konstitucijos 107 straipsnio 2 dalies, kurioje nustatyta, jog Konstitucinio Teismo sprendimai klausimais, kuriuos Konstitucija priskiria jo kompetencijai, yra galutiniai ir neskundžiami, formuluotė „yra galutiniai ir neskundžiami“ reiškia ir tai, kad Konstitucinio Teismo nutarimai, išvados, sprendimai, kuriais baigiama konstitucinės justicijos byla, t. y. Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai, yra privalomi visoms valdžios institucijoms, teismams, įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms, pareigūnams ir piliečiams, neišskiriant nė paties Konstitucinio Teismo: Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai yra privalomi ir pačiam Konstituciniam Teismui, jie suvaržo Konstitucinį Teismą tuo atžvilgiu, kad jis negali jų pakeisti arba peržiūrėti, jeigu tam nėra konstitucinio pagrindo.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad oficialiai aiškinant (byloje dalyvavusių asmenų, kitų institucijų ir asmenų, kuriems Konstitucinio Teismo nutarimas išsiųstas, prašymu, taip pat paties Konstitucinio Teismo iniciatyva) Konstitucinio Teismo nutarimus, kitus baigiamuosius aktus oficialioji konstitucinė doktrina nėra koreguojama; oficialiosios konstitucinės doktrinos koregavimas (kuris, be abejo, visada turi būti konstituciškai pagrindžiamas ir eksplicitiškai motyvuojamas atitinkamame Konstitucinio Teismo akte) sietinas su naujų konstitucinės justicijos bylų nagrinėjimu ir naujų Konstitucinio Teismo precedentų sukūrimu jose, bet ne su Konstitucinio Teismo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų nuostatų oficialiu aiškinimu (Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 6 d., 2008 m. vasario 1 d., 2008 m. liepos 4 d., 2009 m. sausio 15 d., 2009 m. gegužės 15 d., 2009 m. spalio 28 d., 2009 m. lapkričio 6 d., 2009 m. gruodžio 18 d., 2013 m. kovo 13 d. sprendimai).

Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų aiškinimas

Konstitucinio Teismo 2014 m. vasario 26 d. sprendimas

Konstitucinio Teismo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų aiškinimo instituto paskirtis – plačiau, išsamiau atskleisti atitinkamų Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatų turinį, prasmę, jeigu to reikia, kad būtų užtikrintas deramas to Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto vykdymas, kad tuo Konstitucinio Teismo nutarimu, kitu baigiamuoju aktu būtų vadovaujama (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2012 m. lapkričio 29 d., 2014 m. sausio 16 d. sprendimai). Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto aiškinimas galėtų būti reikšmingas siekiant užtikrinti ne tik tai, kad būtų tinkamai įgyvendintas to akto rezoliucinėje dalyje įtvirtintas sprendimas, bet ir tai, kad teisėkūros procese būtų deramai atsižvelgiama į Konstitucinio Teismo formuojamą oficialiąją konstitucinę doktriną; nutarimo, kito baigiamojo akto aiškinimo paskirtis – nuodugniau paaiškinti tas Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatas,

formuluotes, dėl kurių prasmės yra kilę neaiškumų, o ne tai, kaip konkrečiai jis turėtų būti įgyvendinamas, *inter alia* teisės taikymo srityje (Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d., 2013 m. kovo 13 d., 2013 m. liepos 3 d., 2014 m. sausio 16 d. sprendimai).

Konstitucinis Teismas yra ne kartą pabrėžęs, kad prašymo išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimą, kitą baigiamąjį aktą nagrinėjimas nesuponuoja naujos konstitucinės justicijos bylos.

Šiame kontekste pažymėtina, kad <...> Konstitucinis Teismas privalo aiškinti savo nutarimą nekeisdamas jo turinio. Konstitucinis Teismas yra ne kartą konstatavęs, kad ši nuostata, be kita ko, reiškia, jog aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas negali jo turinio aiškinti taip, kad būtų pakeista nutarimo nuostatų prasmė, *inter alia* prasminė elementų, sudarančių nutarimo turinį, visuma, argumentai, motyvai, kuriais grindžiamas tas Konstitucinio Teismo nutarimas. Konstitucinio Teismo nutarimas yra vientisas, jo visos sudedamosios dalys yra tarpusavyje susijusios; nutarimo nutarimieji (rezoliucinė) dalis yra grindžiama motyvuojamosios dalies argumentais; aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas yra saistomas tiek nutarimo nutarimosios, tiek motyvuojamosios dalies turinio. <...> Konstitucinio Teismo aktuose ne kartą konstatuota ir tai, kad Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė; tai būtų atskiro tyrimo dalykas.

Konstitucinis Teismas yra ne kartą konstatavęs ir tai, kad oficialiai aiškinant Konstitucinio Teismo nutarimus, kitus baigiamuosius aktus oficialioji konstitucinė doktrina nėra koreguojama; oficialiosios konstitucinės doktrinos koregavimas sietinas su naujų konstitucinės justicijos bylų nagrinėjimu ir naujų Konstitucinio Teismo precedentų sukūrimu jose, bet ne su Konstitucinio Teismo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų nuostatų oficialiu aiškinimu (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 6 d., 2008 m. vasario 1 d., 2009 m. gruodžio 18 d., 2013 m. kovo 13 d., 2014 m. sausio 16 d. sprendimai).

Konstitucinis Teismas 2013 m. kovo 13 d., 2014 m. sausio 16 d. sprendimuose konstatavo, kad Konstitucinis Teismas yra teisinė, o ne politinė institucija; Konstitucinis Teismas pagal Konstituciją jo kompetencijai priskirtus teisinius klausimus sprendžia remdamasis tik teisiniais argumentais, *inter alia* savo jau suformuota oficialiąja konstitucine doktrina ir precedentais.

Kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, jokia Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamąjo akto oficiali konstitucinė doktrininė nuostata negali būti aiškinama izoliuotai, ignoruojant prasmines ir sistemines jos sąsajas su kitomis oficialiomis konstitucinėmis doktrininėmis nuostatomis, išdėstytomis tame Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte, kituose Konstitucinio Teismo aktuose, taip pat su kitomis Konstitucijos nuostatomis (eksplicitinėmis ir implicitinėmis) (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 6 d., 2009 m. spalio 28 d., 2013 m. kovo 13 d., 2013 m. liepos 3 d., 2014 m. sausio 16 d. sprendimai).

Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų aiškinimas

Konstitucinio Teismo 2014 m. vasario 27 d. sprendimas

Konstitucinio Teismo įstatyme yra įtvirtinti Konstitucinio Teismo įgaliojimai oficialiai aiškinti savo nutarimus <...>.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad nors Konstitucinio Teismo įgaliojimai aiškinti savo nutarimus, kitus baigiamuosius aktus Konstitucijoje *expressis verbis* nėra

įtvirtinti, jie neabejotinai kyla iš Konstitucijos – konstitucinio teisinio reguliavimo visumos (*inter alia* konstitucinio teisinės valstybės principo); tokius Konstitucinio Teismo įgaliojimus suponuoja pati Konstitucinio Teismo konstitucinė paskirtis vykdyti konstitucinį teisumą, garantuoti Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje ir konstitucinį teisėtumą (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d., 2012 m. lapkričio 29 d., 2013 m. kovo 13 d., 2013 m. liepos 3 d., 2014 m. sausio 16 d. sprendimai).

Konstitucinis Teismas savo aktuose ne kartą yra konstatavęs, kad jo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų aiškinimo instituto paskirtis – plačiau, išsamiau atskleisti atitinkamų Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatų turinį, prasmę, jeigu to reikia, kad būtų užtikrintas deramas to Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto vykdymas, kad tuo Konstitucinio Teismo nutarimu, kitu baigiamuoju aktu būtų vadovaujama (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. rugšėjo 5 d., 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimai). Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto aiškinimas galėtų būti reikšmingas siekiant užtikrinti ne tik tai, kad būtų tinkamai įgyvendintas to akto rezoliucinėje dalyje įtvirtintas sprendimas, bet ir tai, kad teisėkūros procese būtų deramai atsižvelgiama į Konstitucinio Teismo formuojamą oficialiąją konstitucinę doktriną (Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d., 2013 m. kovo 13 d., 2013 m. liepos 3 d., 2014 m. sausio 16 d. sprendimai). Konstitucinis Teismas 2012 m. lapkričio 29 d. sprendime pabrėžė, kad nutarimo, kito baigiamojo akto aiškinimo paskirtis – nuodugniau paaiškinti tas Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatas, formuluotes, dėl kurių prasmės yra kilę neaiškumų, o ne tai, kaip konkrečiai jis turėtų būti įgyvendinamas, *inter alia* teisės taikymo srityje.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra pabrėžęs, kad prašymo išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimą, kitą baigiamąjį aktą nagrinėjimas nesuponuoja naujos konstitucinės justicijos bylos.

Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad <...> Konstitucinis Teismas privalo aiškinti savo nutarimą nekeisdamas jo turinio. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad ši nuostata, be kita ko, reiškia, jog aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas negali jo turinio aiškinti taip, kad būtų pakeista nutarimo nuostatų prasmė, *inter alia* prasminė elementų, sudarančių nutarimo turinį, visuma, argumentai, motyvai, kuriais grindžiamas tas Konstitucinio Teismo nutarimas. Konstitucinio Teismo nutarimas yra vientisas, jo visos sudedamosios dalys yra tarpusavyje susijusios; nutarimo nutariamoji (rezoliucinė) dalis yra grindžiama motyvuojamosios dalies argumentais; aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas yra saistomas tiek nutarimo nutariamosios, tiek motyvuojamosios dalies turinio.

<...> Konstitucinio Teismo aktuose ne kartą konstatuota ir tai, kad Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė; tai būtų atskiro tyrimo dalykas.

Pažymėtina ir tai, kad oficialiosios konstitucinės doktrinos vienodumas ir tęstinumas suponuoja būtinybę kiekvieną aiškinamą Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatą aiškinti atsižvelgiant į visą oficialų konstitucinį doktrininių kontekstą, taip pat į kitas Konstitucijos nuostatas (eksplicitines ir implicitines), susijusias su Konstitucijos nuostata (-omis), kurią (-ias) aiškinant Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte buvo suformuluota atitinkama oficiali konstitucinė doktrininė nuostata. Kaip jau ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, jokia Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto oficiali konstitucinė doktrininė nuostata negali būti aiškinama izoliuotai, ignoruojant prasmines ir sistemes jos sąsajas su kitomis

oficialiomis konstitucinėmis doktrininėmis nuostatomis, išdėstytomis tame Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte, kituose Konstitucinio Teismo aktuose, taip pat su kitomis Konstitucijos nuostatomis (eksplicitinėmis ir implicitinėmis) (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 6 d., 2009 m. spalio 28 d., 2013 m. kovo 13 d., 2013 m. liepos 3 d. sprendimai).

<...>

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad oficialiai aiškinant (byloje dalyvavusių asmenų, kitų institucijų ir asmenų, kuriems Konstitucinio Teismo nutarimas išsiųstas, prašymu, taip pat paties Konstitucinio Teismo iniciatyva) Konstitucinio Teismo nutarimus, kitus baigiamuosius aktus oficialioji konstitucinė doktrina nėra koreguojama; oficialiosios konstitucinės doktrinos koregavimas (kuris, be abejo, visada turi būti konstituciškai pagrindžiamas ir eksplicitiškai motyvuojamas atitinkamame Konstitucinio Teismo akte) sietinas su naujų konstitucinės justicijos bylų nagrinėjimu ir naujų Konstitucinio Teismo precedentų sukūrimu jose, bet ne su oficialiu Konstitucinio Teismo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų nuostatų aiškinimu (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 6 d., 2008 m. vasario 1 d., 2009 m. lapkričio 6 d., 2013 m. kovo 13 d., 2014 m. sausio 16 d. sprendimai).

Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų aiškinimas

Konstitucinio Teismo 2014 m. kovo 10 d. sprendimas

Konstitucinio Teismo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų aiškinimo instituto paskirtis – plačiau, išsamiau atskleisti atitinkamų Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatų turinį, prasmę, jeigu to reikia, kad būtų užtikrintas deramas to Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto vykdymas, kad tuo Konstitucinio Teismo nutarimu, kitu baigiamuoju aktu būtų vadovaujamosi (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimai).

<...> Konstitucinis Teismas privalo aiškinti savo nutarimą nekeisdamas jo turinio. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad ši nuostata, be kita ko, reiškia, jog aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas negali jo turinio aiškinti taip, kad būtų pakeista nutarimo nuostatų prasmė, *inter alia* prasminė elementų, sudarančių nutarimo turinį, visuma, argumentai, motyvai, kuriais grindžiamas tas Konstitucinio Teismo nutarimas. Konstitucinio Teismo nutarimas yra vientisas, jo visos sudedamosios dalys yra tarpusavyje susijusios; nutarimo nutariamoji (rezoliucinė) dalis yra grindžiama motyvuojamosios dalies argumentais; aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas yra sąistomas tiek nutarimo nutariamosios, tiek motyvuojamosios dalies turinio.

Pažymėtina ir tai, kad oficialiosios konstitucinės doktrinos vienodumas ir tęstinumas suponuoja būtinybę kiekvieną aiškinamą Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatą aiškinti atsižvelgiant į visą oficialų konstitucinį doktrininį kontekstą, taip pat į kitas Konstitucijos nuostatas (eksplicitines ir implicitines), susijusias su Konstitucijos nuostata (-omis), kurią (-ias) aiškinant Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte buvo suformuluota atitinkama oficiali konstitucinė doktrininė nuostata. Kaip jau ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, jokia Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto oficiali konstitucinė doktrininė nuostata negali būti aiškinama izoliuotai, ignoruojant prasmines ir sistemes jos sąsajas su kitomis oficialiomis konstitucinėmis doktrininėmis nuostatomis, išdėstytomis tame Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte, kituose Konstitucinio

Teismo aktuose, taip pat su kitomis Konstitucijos nuostatomis (eksplicitinėmis ir implicitinėmis) (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 6 d., 2009 m. spalio 28 d., 2013 m. kovo 13 d. sprendimai).

Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų aiškinimas

Konstitucinio Teismo 2014 m. balandžio 16 d. sprendimas (pakartota 2015 m. sausio 14 d. sprendime (Nr. KT1-S1/2015))

Konstitucinio Teismo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų aiškinimo instituto paskirtis – plačiau, išsamiau atskleisti atitinkamų Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatų turinį, prasmę, jeigu to reikia, kad būtų užtikrintas deramas to Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto vykdymas, kad tuo Konstitucinio Teismo nutarimu, kitu baigiamuoju aktu būtų vadovaujamosi (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2012 m. lapkričio 29 d., 2014 m. kovo 10 d. sprendimai). Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto aiškinimas galėtų būti reikšmingas siekiant užtikrinti ne tik tai, kad būtų tinkamai įgyvendintas to akto rezoliucinėje dalyje įtvirtintas sprendimas, bet ir tai, kad teisėkūros procese būtų deramai atsižvelgiama į Konstitucinio Teismo formuojamą oficialiąją konstitucinę doktriną (Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d., 2013 m. kovo 13 d., 2013 m. liepos 3 d., 2014 m. sausio 16 d., 2014 m. kovo 7 d. sprendimai). Konstitucinis Teismas 2012 m. lapkričio 29 d. sprendime pabrėžė, kad nutarimo, kito baigiamojo akto aiškinimo paskirtis – nuodugniau paaikškinti tas Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatas, formuluotes, dėl kurių prasmės yra kilę neaiškumų, o ne tai, kaip konkrečiai jis turėtų būti įgyvendinamas, *inter alia* teisės taikymo srityje.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra pabrėžęs, kad prašymo išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimą, kitą baigiamąjį aktą nagrinėjimas nesuponuoja naujos konstitucinės justicijos bylos.

Šiame kontekste pažymėtina, kad <...> Konstitucinis Teismas privalo aiškinti savo nutarimą nekeisdamas jo turinio. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad <...> aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas negali jo turinio aiškinti taip, kad būtų pakeista nutarimo nuostatų prasmė, *inter alia* prasminė elementų, sudarančių nutarimo turinį, visuma, argumentai, motyvai, kuriais grindžiamas tas Konstitucinio Teismo nutarimas. Konstitucinio Teismo nutarimas yra vientisas, jo visos sudedamosios dalys yra tarpusavyje susijusios; nutarimo nutariamoji (rezoliucinė) dalis yra grindžiama motyvuojamosios dalies argumentais; aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas yra saistomas tiek nutarimo nutariamąsios, tiek motyvuojamosios dalies turinio.

<...> Konstitucinio Teismo aktuose ne kartą konstatuota ir tai, kad Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė; tai būtų atskiro tyrimo dalykas.

Pažymėtina ir tai, kad oficialiosios konstitucinės doktrinos vienodumas ir tęstinumas suponuoja būtinybę kiekvieną aiškinamą Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatą aiškinti atsižvelgiant į visą oficialų konstitucinį doktrininį kontekstą, taip pat į kitas Konstitucijos nuostatas (eksplicitines ir implicitines), susijusias su Konstitucijos nuostata (-omis), kurią (-ias) aiškinant Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte buvo suformuluota atitinkama oficiali konstitucinė doktrininė nuostata. Kaip jau ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, jokia Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto oficiali konstitucinė doktrininė nuostata negali

būti aiškinama izoliuotai, ignoruojant prasmines ir sistemes jos sąsajas su kitomis oficialiomis konstitucinėmis doktrininėmis nuostatomis, išdėstytomis tame Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte, kituose Konstitucinio Teismo aktuose, taip pat su kitomis Konstitucijos nuostatomis (eksplicitinėmis ir implicitinėmis) (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 6 d., 2009 m. spalio 28 d., 2013 m. kovo 13 d., 2013 m. liepos 3 d., 2014 m. kovo 10 d. sprendimai).

Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų aiškinimas

Konstitucinio Teismo 2014 m. rugpjūčio 27 d. sprendimas

Konstitucinis Teismas savo aktuose ne kartą yra konstatavęs, kad jo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų aiškinimo instituto paskirtis – plačiau, išsamiau atskleisti atitinkamų Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatų turinį, prasmę, jeigu to reikia, kad būtų užtikrintas deramas to Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto vykdymas, kad tuo Konstitucinio Teismo nutarimu, kitu baigiamuoju aktu būtų vadovaujama (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. vasario 23 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimai).

Konstitucinis Teismas 2012 m. lapkričio 29 d. sprendime pabrėžė, kad nutarimo, kito baigiamojo akto aiškinimo paskirtis – nuodugniau paaiškinti tas Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatas, formuluotes, dėl kurių prasmės yra kilę neaiškumų, o ne tai, kaip konkrečiai jis turėtų būti įgyvendinamas, *inter alia* teisės taikymo srityje. Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, kad pagal Konstitucinio Teismo įstatymą Konstitucinis Teismas teisinių konsultacijų nei dalyvavusiems byloje asmenims, nei kitiems asmenims neteikia (Konstitucinio Teismo 2004 m. balandžio 6 d. sprendimas).

<...> Konstitucinis Teismas privalo aiškinti savo nutarimą nekeisdamas jo turinio. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad aiškindamas savo nutarimą jis yra saistomas tiek nutarimo nutariamosios, tiek motyvuojamosios dalies turinio. Ne kartą konstatuota ir tai, kad <...> aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas negali jo turinio aiškinti taip, kad būtų pakeista nutarimo nuostatų prasmė, *inter alia* prasminė elementų, sudarančių nutarimo turinį, visuma, argumentai, motyvai, kuriais grindžiamas tas Konstitucinio Teismo nutarimas, taip pat kad Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė. Prašymo išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimą, kitą baigiamąjį aktą nagrinėjimas nesuponuoja naujos konstitucinės justicijos bylos (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2010 m. gegužės 3 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2014 m. balandžio 16 d. sprendimai).

Konstitucinio Teismo [įstatyme] nurodytų subjektų įgaliojimams kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimą reiškia, kad Konstitucinio Teismo turi būti prašoma išaiškinti tiksliai nurodytas atitinkamo Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatas (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d., 2010 m. gegužės 3 d. sprendimai).

Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų aiškinimas

Konstitucinio Teismo 2016 m. sausio 13 d. sprendimas

<...> Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad jis negali aiškinti to, ko toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė (*inter alia* 2006 m. kovo 28 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2014 m. rugpjūčio 27 d.

sprendimai); prašymo išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimą, kitą baigiamąjį aktą nagrinėjimas nesuponuoja naujos konstitucinės justicijos bylos (*inter alia* 2010 m. gegužės 3 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2014 m. balandžio 16 d., 2014 m. rugpjūčio 27 d. sprendimai).

Konstitucinis Teismas 2012 m. lapkričio 29 d., 2014 m. rugpjūčio 27 d. sprendimuose pabrėžė, kad nutarimo, kito baigiamąjo akto aiškinimo paskirtis – nuodugniau paaiškinti tas Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamąjo akto nuostatas, formuluotes, dėl kurių prasmės yra kilę neaiškumų, o ne tai, kaip konkrečiai jis turėtų būti įgyvendinamas. Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, kad <...> Konstitucinis Teismas teisinių konsultacijų nei dalyvavusiems byloje asmenims, nei kitiems asmenims neteikia (2004 m. balandžio 6 d., 2014 m. rugpjūčio 27 d. sprendimai).

Konstitucinis Teismas 2012 m. lapkričio 29 d. sprendime yra pažymėjęs ir tai, kad prašymu išaiškinti įgyvendintą Konstitucinio Teismo nutarimą, kitą baigiamąjį aktą negali būti siekiama, kad būtų įvertinta teisės akto, kuriuo tas Konstitucinio Teismo aktas įgyvendintas, atitiktis aukštesnės galios teisės aktams, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai; tai būtų naujos konstitucinės justicijos bylos tyrimo dalykas.

Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų aiškinimas

Konstitucinio Teismo 2016 m. gegužės 16 d. sprendimas

Konstitucinio Teismo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų aiškinimo instituto paskirtis – plačiau, išsamiau atskleisti atitinkamų Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamąjo akto nuostatų turinį, prasmę, jeigu to reikia, kad būtų užtikrintas deramas to Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamąjo akto vykdymas, kad tuo Konstitucinio Teismo nutarimu, kitu baigiamuoju aktu būtų vadovaujama (*inter alia* 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2012 m. lapkričio 29 d., 2015 m. sausio 14 d. sprendimai).

Konstitucinis Teismas ne kartą yra pabrėžęs, kad prašymo išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimą, kitą baigiamąjį aktą nagrinėjimas nesuponuoja naujos konstitucinės justicijos bylos.

<...> Konstitucinis Teismas privalo aiškinti savo nutarimą nekeisdamas jo turinio. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad ši nuostata, be kita ko, reiškia, jog aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas negali jo turinio aiškinti taip, kad būtų pakeista nutarimo nuostatų prasmė, *inter alia* prasminė elementų, sudarančių nutarimo turinį, visuma, argumentai, motyvai, kuriais grindžiamas tas Konstitucinio Teismo nutarimas. Konstitucinio Teismo nutarimas yra vientisas, jo visos sudedamosios dalys yra tarpusavyje susijusios; nutarimo nutariamąjį (rezoliucinę) dalis yra grindžiama motyvuojamosios dalies argumentais; aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas yra saistomas tiek nutarimo nutariamąsios, tiek motyvuojamosios dalies turinio.

<...> Konstitucinio Teismo aktuose ne kartą konstatuota ir tai, kad Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė; tai būtų atskiro tyrimo dalykas.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad oficialiai aiškinant Konstitucinio Teismo nutarimus, kitus baigiamuosius aktus oficialioji konstitucinė doktrina nėra koreguojama; oficialiosios konstitucinės doktrinos koregavimas sietinas su naujų konstitucinės justicijos bylų nagrinėjimu ir naujų Konstitucinio Teismo precedentų sukūrimu jose, bet ne su oficialiu Konstitucinio Teismo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų nuostatų aiškinimu (*inter alia* 2007 m. gruodžio 6 d., 2008 m. vasario 1 d., 2009 m. gruodžio 18 d., 2013 m. kovo 13 d., 2014 m. vasario 26 d. sprendimai).

Pažymėtina ir tai, kad oficialiosios konstitucinės doktrinos vienodumas ir tęstinumas suponuoja būtinybę kiekvieną aiškinamą Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatą aiškinti atsižvelgiant į visą oficialų konstitucinį doktrininį kontekstą, taip pat į kitas Konstitucijos nuostatas (eksplicitines ir implicitines), susijusias su Konstitucijos nuostata (-omis), kurią (-ias) aiškinant Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte buvo suformuluota atitinkama oficiali konstitucinė doktrininė nuostata. Kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, jokia Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto oficiali konstitucinė doktrininė nuostata negali būti aiškinama izoliuotai, ignoruojant prasmines ir sistemines jos sąsajas su kitomis oficialiomis konstitucinėmis doktrininėmis nuostatomis, išdėstytomis tame Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte, kituose Konstitucinio Teismo aktuose, taip pat su kitomis Konstitucijos nuostatomis (eksplicitinėmis ir implicitinėmis) (*inter alia* 2007 m. gruodžio 6 d., 2009 m. spalio 28 d., 2013 m. kovo 13 d., 2015 m. sausio 14 d. sprendimai).

Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų aiškinimas

Konstitucinio Teismo 2016 m. birželio 28 d. sprendimas

Konstitucinio Teismo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų aiškinimo instituto paskirtis – plačiau, išsamiau atskleisti atitinkamų Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatų turinį, prasmę, jeigu to reikia, kad būtų užtikrintas deramas to Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto vykdymas, kad tuo Konstitucinio Teismo nutarimu, kitu baigiamuoju aktu būtų vadovaujama (*inter alia* 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2015 m. sausio 14 d., 2016 m. gegužės 16 d. sprendimai).

<...> Konstitucinis Teismas privalo aiškinti savo nutarimą nekeisdamas jo turinio. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad ši nuostata, be kita ko, reiškia, jog aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas negali jo turinio aiškinti taip, kad būtų pakeista nutarimo nuostatų prasmė, *inter alia* prasminė elementų, sudarančių nutarimo turinį, visuma, argumentai, motyvai, kuriais grindžiamas tas Konstitucinio Teismo nutarimas. Konstitucinio Teismo nutarimas yra vientisas, jo visos sudedamosios dalys tarpusavyje susijusios; nutarimo nutariamoji (rezoliucinė) dalis yra grindžiama motyvuojamosios dalies argumentais; aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas yra saistomas tiek nutarimo nutariamosios, tiek motyvuojamosios dalies turinio.

<...> Konstitucinio Teismo aktuose ne kartą yra konstatuota ir tai, kad Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė; tai būtų atskiro tyrimo dalykas.

Oficialiosios konstitucinės doktrinos vienodumas ir tęstinumas suponuoja būtinybę kiekvieną aiškinamą Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatą aiškinti atsižvelgiant į visą oficialų konstitucinį doktrininį kontekstą, taip pat į kitas Konstitucijos nuostatas (eksplicitines ir implicitines), susijusias su Konstitucijos nuostata (-omis), kurią (-ias) aiškinant Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte buvo suformuluota atitinkama oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostata. Kaip jau ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, jokia Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostata negali būti aiškinama izoliuotai, ignoruojant prasmines ir sistemines jos sąsajas su kitomis oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis, išdėstytomis tame Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte, kituose Konstitucinio

Teismo aktuose, taip pat su kitomis Konstitucijos nuostatomis (eksplicitinėmis ir implicitinėmis).

8.5.5. Konstitucinio Teismo aktų peržiūrėjimas

Konstitucinio Teismo įgaliojimai peržiūrėti savo baigiamuosius aktus

Konstitucinio Teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutarimas

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad pagal Konstitucijos 107 straipsnio 2 dalį Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai negali būti peržiūrėti, išskyrus tuos atvejus, kai būtinybė juos peržiūrėti kyla iš pačios Konstitucijos; Konstitucijos 107 straipsnio 2 dalies formuluotė „yra galutiniai ir neskundžiami“ reiškia, kad Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai yra privalomi visoms valdžios institucijoms, teismams, visoms įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms, pareigūnams ir piliečiams, neišskiriant nė paties Konstitucinio Teismo: jie suvaržo Konstitucinį Teismą tuo atžvilgiu, kad jis negali jų pakeisti arba jų peržiūrėti, jeigu tam nėra konstitucinio pagrindo; nors Konstitucijoje nėra *expressis verbis* nurodyti pagrindai, kuriems esant Konstitucinis Teismas turi įgaliojimus peržiūrėti savo nutarimus, išvadas, sprendimus, tai nereiškia, jog minėti Konstitucinio Teismo įgaliojimai bei pagrindai Konstitucijoje apskritai nėra nustatyti; Konstitucinio Teismo įgaliojimai peržiūrėti savo nutarimus, išvadas, sprendimus kyla iš Konstitucinio Teismo konstitucinės paskirties vykdyti konstitucinį teisingumą; pabrėžtina, kad Konstitucinis Teismas gali peržiūrėti savo nutarimus, išvadas, sprendimus tik jeigu tam yra konstitucinis pagrindas (2006 m. kovo 28 d. nutarimas).

Pagal Konstituciją Konstitucinis Teismas turi įgaliojimus peržiūrėti savo nutarimus, išvadas, sprendimus, kai jie buvo priimti Konstituciniam Teismui nežinant tokių esminių aplinkybių, kurios, jeigu būtų buvusios žinomos, būtų galėjusios lemti kitokią priimtų nutarimų, išvadų, sprendimų turinį (2006 m. kovo 28 d. nutarimas, 2006 m. rugpjūčio 8 d., 2009 m. lapkričio 20 d. sprendimai). Aiškinimas, esą Konstitucinis Teismas savo nutarimus, išvadas, sprendimus gali peržiūrėti ir tada, kai būtinybė juos peržiūrėti nekyla iš Konstitucijos, t. y. kai nėra paaiškėjusių naujų turinčių reikšmės aplinkybių, kurios nebuvo žinomos atitinkamo Konstitucinio Teismo baigiamojo akto priėmimo metu, reikštų, jog Konstitucinis Teismas nėra saistomas Konstitucijos 107 straipsnio 2 dalies, pagal kurią Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai yra privalomi ir pačiam Konstituciniam Teismui; toks aiškinimas būtų nesuderinamas su Konstitucija (2006 m. kovo 28 d. nutarimas).